TEMMUZ'86/17

200 TL (KDV Dahil)

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Eskişehir Mitingi
"HÜKÜMET İSTİFA..."

GAP ve Doğu

SHP Kurultayı Sonrası

AAFLI Dosyası

Otomobil-İş Kongresi'nin ardından

Grev yapmak kahramanlık mı

MEKTUPLAR

"Her an ülkemizi ve insanlarımızı düşünerek günlerimizi geçiriyoruz..."

"Gönderdiğiniz mektubu ve dergileri aldım. Çok sevindim.

Adreslerini yazdığım arkadaşlarıma da derginizi yollayacağınızı okuduğumda daha bir sevindim. Biz, hapiste yıllardır günlerini geçirmeye zorlananlar olarak, yanımızda sizler gibi basını yeni yeni bulabilmenin güzelliğini de tadıyoruz. Ülkemizin GÜN gibi cesur ve sorunlara ciddi olarak eğilebilen bir yayın organına gereksinimi var. Geçmiş yıllarda susmuş bir basının varlığı bizleri hep üzmüştü. Bu bağlamda, sizlerin yanımızda olduğunuzu görebilmenin sevincini yaşıyoruz. Ancak, biraz daha çok sayfa ayırarak yaşadığımız gerçekleri kamuoyuna duyurmanızı istiyoruz. Bizler her an ülkemizi ve insanlarımızı düşünerek günlerimizi geçiriyoruz. Böyle düşündüğümüz için buralardayız. Önemli olan ülkemizde ve tüm dünyada yaşayanlarla beraber yaşamayı bilebilmek. Yüreğimiz, Mandela gibi özgürlükçülerle birlikte atıyor. Özgürlüğün, ellerimizle, beyinlerimizle, bedenlerimizle kazanılabileceğinin bilincindeyiz. Yeterki içerde ve dışarda umutlarımızı yitirmeyelim."

Muzaffer Cengil/Bursa Cezaevi

"Gelişmeleri Gün'den öğreniyoruz..."

"Gün dergisini 9 aydır izleyip okuyorum. Her ay daha güzel günler için ileriye adımlar attığını, demokrasi mücadelesinde günün koşullarına göre demokrat görevini gücü oranında yerine getirdiğini gözlemliyorum.

Ülkemiz dışında yaşayan göçmen işçiler ülkemizle ilgili gelişmeleri GÜN'den öğreniyoruz. El kapılarında olmamız nedeniyle GÜN gibi dergilerin önemini ve değerini bizler daha iyi biliyoruz. Demokrasi mücadelesinde gösterdiğiniz başarıların devamını diliyor, sizleri kutluyoruz."

Temirci Demo/İsviçre

"Gösterdiğiniz yakın ilgi..."

"Gösterdiğiniz yakın ilgi yalnız beni değil; koğuştaki tüm arkadaşları da sevindirdi. İlk mektubumda sizden dergi talep ederken, karşılığında iyi bir okurunuz olmaktan öte verebileceğim birşeyim olmadığını yazmıştım. Böyle bir talebime sizlerden olumlu yanıt gelmesi beni bir kat daha mutlu etti.

Aynı zamanda yardımlaşma ve dayanışma ruhunun insanlarımızda eksilmediğini bize bir kere daha göstermiş oldunuz. İlginizin devamını temenni eder ve tüm koğuştaki arkadaşlar adına dostluk ve başarı dileklerimi sunarım."

Cemal Tatar/Ankara Merkez Cezaevi

GÜN

AYLIK SİYASİ HABER VE YORUM DERGİSİ

GÜN AAFLI sorununu gündeme getirip sendikal hareketimizin bir yarasını deşerek, önemli bir görev yaptı. Geçen sayımızdan sonra aldığımız tepkiler bunu gösteriyor. AAFLI konusunda bugüne dek gösterilen suskunluğu anlamak, nedenleri ne oursa olsun, anlaşılması çok güç bir durumdur. Suskunluk bu kez kırıldı. Türk-İş üyesi sendikaların genel başkanları,bu sayımızda AAFLI karşısındaki tutumlarını alıyorlar. Karşı çıkanların, tutumlarını ilkeli biçimde sürdürmeleri beklenecek.Sorularımıza özellikle yanıt vermekten kaçınanlar ile AAFLI'yı savunanlar ise, yanıtlarını kendi tabanlarından er geç alacaklardır.

İşçi sınıfımız önemlibir yıl yaşamaya adaydır. Bu yıl toplu sözleşmelerin yoğunlaştığı yıl. Doğal olarak da grevlerin sık sık gündeme geleceği bir yıl. Sınıf ve kitle sendikacılığını savunan sendikaları önemli görevler beklerken, Türk-İş Kongresine doğru da sarı sendikacılığın manevralarına tanık olunacak. GÜN her iki eğilimin de yakın izleyicisi olacak. Toplu sözleşmelerle işçi kitlelerinin ileri ekonomik haklar elde ederek yaşam koşullarını biraz daha iyileştirmesine GÜN önem veriyor. Bu doğrultudaki tüm çabaların yanında yeralacağını okuyucuları biliyor. Otomobil-İş Kongresi, bu anlamda geçtiğimiz ayın en önemli gelişmeleri arasında yeraldı. İşçi sınıfımızın ileri kolu metal işçilerinin sendikası Otomobil-İş'de sendikal demokrasinin kazanılması doğrultusundaki bu adımı dikkatle değerlendiriyoruz.

GÜN'ün gerek politik gelişmeler, gerek sendikal hareketin sorunları içindeki yeri ve etkinliği gün geçtikçe artıyor. Okuyucularımızın, GÜN'ü ileri bir mevzi olarak değerlendirdiğini biliyoruz. Bu mevziyi korumanın, güçlendirmenin, her geçen gün bir adım ileri götürmenin, güncel bir görev olarak alınması gerektiğine inanıyoruz. Bu inancımız ne kadar çok sayıda kişi tarafından paylaşılırsa, hedeflerimize de o denli yaklaşacağız. Sevgiyle, dostlukla...

GAP VE DOĞU

GÜNEYDOĞU Anadolu Projesi sola karşı yürütülen ideolojik kampanyanın ögelerinden biri durumuna getirildi. Bu kampanyaları yürütenlere göre sol, sosyal demokrasiydi. Sosyal demokrasi ise 1920'lerden bu yana CHP'ydi. Dolayısıyla onlara göre Türkiye'yi büyüten sağ olmuştur. Bunu kanıtlamak için öyle gülünç yöntemler kullanılıyor ki, işler 1980'lerde yapılan bir köprünün 1930'larda yapılanla karşılaştırılmasına kadar varıyor. Bununla da yetinilmiyor, ulusal ekonominin temellerinin atıldığı, güçlendirildiği yıllar olan 1930'larda yapılanın yabancılara yaptırıldığı vurgulanıyor. Ulusal ekonominin temellerinin bilinçli ve sistemli olarak tahrip edilme operasyonlarının uygulandığı 1980'lerde yapılan için ise, yüzler kızarmadan, "bunu kendimiz yapıyoruz" propogandası geliştiriliyor. Şimdi ANAP yapılacak ilk seçimde iktidar için yarışacağı SHP'ye karşı bu kampanyanın meyvelerini toplamaya çalışıyor.

Şol, sosyal demokrasi, CHP nedir, ne değildir sorununu burada tartışacak değiliz. Türkiye'de kapitalizmin gelişme sürecinin çözümlemesinin yeri de bu yazı değildir. Buna karşılık önce bazı noktaları hatırlatmak gerekiyor: 1980'ler Türkiyesi hala bir sanayi ülkesi olamamıştır. Kişi başına ulusal gelir bin dolar kadardır ve dünya sıralamasının en alt basamaklarındadır. 30 milyar dolara varan dış borcu ile ise listenin en yukarılarında yer almaktadır. İşsizlik oranı yüzde 20'ye ulaşmıştır. Her yıl öğrenim görmek isteyen yüzbinlerce genç üniversite kapılarından geri çevrilmektedir, vb...

Bu veriler ve bunlara eklenebilecek daha birçokları 1980'ler Türkiye'sinin bulunduğu noktayı açıklamaya yetiyor. Ve hemen ekleyelim bu manzaranın sorumlusu hiçbir zaman sol olmamıştır; çünkü Türkiye'de işçi sınıfı hareketinin iktidara şu veya bu ölçüde katıldığı bir dönem bile henüz yaşanamamıştır. Siyasal yaşamda onların payına hep baskı, yasak, hapisane düşmüştür. Sosyal demokrat akım için ise içinde oluştuğu hareketin olumsuzluklarını ağırlıklı olarak taşıyarak, "hükümet olup da iktidar olamadıkları" dönemler olmuş, politikalarındaki zaafların da sonucu olarak etkinlik sağlayamamışlardır.

Bunlara karşılık bir gerçek açıkça ortada durmaktadır: 1980'lerin geri, ağır sanayisini kuramamış, kalkınamamış Türkiye'si burjuvazinin, onun içinde sivrilen işbirlikçi büyük burjuvazinin, tekelcilerin eseridir. Şimdi GAP dolayısıyla sola karşı bir ideolojik kampanya yürütülenler ise, işte bu işbirlikçi tekelci azınlığın politik temsilcileri ve sözcüleridir.

Onlara kalırsa "Doğu'nun makus talihi" de GAP'la yenilecektir. Doğu'nun ve bölge halkının yenilmesi gereken ağır ve çok yönlü sorunlar altında bulunduğu bir gerçektir. Ne ki, bu sorunların bir "talih eseri" olmadığı, bilinçli politikaların sonucu olduğu, çok boyutlu sorunları "talih" sorunu göstermek isteyenlerin bu sorunların gerçek sorumluları olduğu da açıktır. Sorumlular sorunların üstünü bir kez daha örtmeye çalışıyorlar.

Ziraatçiler Derneği Başkanı İbrahim Yetkin'in belittiğine göre, GAP alanındaki illerde toprağın yüzde 60'ı nüfusun yüzde 10'unun elinde bulunuyor. Nüfusun yüzde 49'u ise toprağın sadece yüzde 4.5'ine sahip. Yetkin, holdinglerin bölgede toprak kapatmaya başlamalarıyla bu adaletsizliğin daha da artacağını söylüyor.

Türkiye Odalar ve Borsalar Birliği yöneticileri ile Suudi işadamlarının kurdukları 500 milyon dolar kayıtlı sermayeli "Türk-Suudi Yatırım A.Ş."nin bu yıl içinde mutlaka başlamayı düşündüğü ilk yatırımın "Harran Çiftliği" projesi olduğunu, ABD, Fransa, Hollanda'nın en büyük tarım tekellerinin bölgeye göz diktikleri günlük basının haberleri arasında yer alıyor.

ANAP iktidarı "doğu'nun makûs talihini yeniyoruz" saptırması altında yerli yabancı holdinglerin başına talih kuşu konduruyor.

Doğu'nun sorunları bugüne kadar hep ya alt yapı sorunu olarak gösterilmiş yada polisiye önlemlerle çözülmeye çalışılmıştır. Şimdi ANAP milletvekili olan Mehmet Kocabaş'a göre, "Tek parti döneminde Recep Peker'ler ve diğer faşist idareciler halka çok zulmetmişlerdir. 1971'de de aynı hatalar yapıldı." 1980 sonrasında bölgedeki sorunları incelemeye giden her milletvekili ise gezisinden, "Türkiye'de demokrasi sorunu var, Doğu ve Güneydoğu'da ise iki kere var" diyerek döndü. Doğu'nun sorunları hep olageldi ve demokrasinin, kısıtlı da olsa olmadığı dönemlerde, çok daha ağırlaştı. 1979 yılında devlet kurumlarında hazırlanan ve bölgedeki olayları ve sorunları irdelemeyi amaçlayan raporda yer alan ögelerden birinin "bölgede ırkçı Türk şövenizmini tahrik etmek" olduğu görüldü. İnsanı bireysel ve kollektif hakların tanınmadığı, varlığın muhatap sayılmadığı, kardeşlik ve eşitlik ilişkilerini temel almayan ve sonuçta gönüllülük süreçlerini de zorlaştıran ve engelleyen bir politika esas alındı.

GAP'a dayanarak ne Türkiye'nin gerçek sorunlarının ne de Doğu'nun çok boyutlu sorunlarının üstünü örtmek olanaklı değildir. Gerçeklerin üstünü örtmek, bunun için sistemli baskı yöntemlerini öngörmek ise sorunların ve çözümlerinin koşullarını ağırlaştırmaktan öteye bir sonuç vermez. Bugün insanlarımız demokrasi ve özgürlük gereksinimini duyuyorlar. Bu gereksinim Doğu'da kendini iki kat daha ağır olarak hissettiriyor.

SHP Kurultayı ve Sonrası

MURAT A. GÜNER

GEÇTİĞİMİZ Mayıs ayı sonunda SHP Kurultayı başlıca iki görevi yerine getirmek durumundaydı. Kurultay ilkin, yerel ve merkez örgütlerinin seçilmiş yöneticilere kavuşmalarını sağlayacaktı. İkinci olarak da, birleşen ve büyüyen partinin iktidar ve demokrasi yolunda mücadele edilecek hedefleri kitlelerin önüne yeniden ve somut olarak konulmak durumundaydı. Kurultay bu iki görevi başarı ile yerine getirdiği ölçüde demokrasi hareketine katkısını güçlendirebilecekti. Kurultay sonrasında söylenebilecek olan ise, birinci görevin yerine getirildiği, ikincisinin ise kurultay gündeminde gerekli yeri alamamış olduğudur.

Aydın Güven Gürkan kurultaydan sonra yaptığı bir söyleşide bu durumu ciddi bir eksiklik olarak değerlendirdi. Gürkan'a göre bu eksikliğin nedeni, kurultaydan böyle bir talepte bulunulmaması idi. Gürkan, kurultaydan böyle bir talepte bulunulmamasını genel başkan değişikliğine bağlayarak şöyle diyor: "Ben genel başkanlığı bırakırken bir insan olarak yeni seçilecek genel başkanın önünde bir yerlerde bulunmak istemedim. Kurultayla ilgili gelişme ve oluşumlara karışmak istemedim. Yeni genel başkan da son saniyeye kadar benim genel başkanlığıma fazlaca müdahale etmek istemedi. Bir boşluk yarattı."

Hemen belirtelim ki, bu değerlendirmenin gerçek durumu açıklamakta yeterli olduğunu söylemek olanaklı görünmüyor. SHP Kurultayı'ndaki "ciddi eksiklik" üzerinde kimi "insani duygu"ların etkisi olabilir. Ne var ki, belirleyici olan bunlar olmamıştır. Çünkü SHP Kurultayı'nın ilgi alanı bize göre **isteyerek** sınırlı tutulmaya çalışılmıştır. Kitlelerin önüne net bir eylem programı koymayı hedefleyen bir kurultay çalışmasından **bilinçli olarak** uzak durulmuştur. Hem merkez yönetimi bir bütün olarak hem de kurultay için yarışmaya girişen gruplar böyle bir tercihte birleşmişlerdir. Eğer SHP Kurultayı'nın barış, demokrasi ve kalkınma için mücadelenin eylem programını üretmeye yönelik bir platform olarak yetersiz kaldığı bir gerçekse, bunun nedeni, ne Gürkan'ın sözünü ettiği yönetsel sorunlar ne de bunlara eklenebilecek, örneğin birleşme sürecinin taşıdığı ve partiyi içten zayıflatmaya açık potansiyellerin varlığı gibi başka sorunlardır. Esas nedeni SHP'nin iktidar olma stratejisindeki zaaflarda ve yanılgılarda aramak, bizce daha gerçekçi olacaktır. Kurultay çalışmalarının kapsamının daraltılmasına neden olan **iktidar olma stratejisindeki zaaflar ve yanılgılar** SHP için bir **genel sorun** özelliğini taşıyor ve parti çalışmalarının çeşitli alanlardaki çalışmalarında etkisini gösteriyor.

Böyle bir saptamayı yaparken "her şeyi bir kurultay çalışmasına bağlı gören bir anlayış"ımız olmadığını hemen söyleyelim. Barış, demokrasi ve kalkınma için bir eylem programı üretmek için çalışmak kurultayın gündemine egemen olamamıştır ama, kurultay da nihayet artık geride kalmıştır. Buna karşılık, sorunun SHP gündeminde düşmediği de ortadadır. Hatta tersine, aşılmak üzere SHP merkez yönetimine ve örgütüne havale edildiği de söylenebilir. Kitlelerin önüne net bir eylem programı koymak ve **asıl önemlisi** bunu gerçekleştirmek için kolları sıvamak, **şimdi** SHP merkez yönetiminin ve tüm yerel örgütlerinin omuzları üzerindedir. SHP'nin aşmak zorunda olduğu sorunun doğru kavranması bu bakımdan önemlidir.

SHP'nin iktidar olma stratejisinde başlıca iki noktanın ağırlık kazandığı görülüyor:

Ekonomik ve sosyal sorunların yükü altında ezilen halk kitlelerinin SHP'yi desteklemeye yöneldikleri, bu yönelişin esas olarak SHP'nin yürüttüğü aktif bir kitle çalışmasının sonucu olmadığı biliniyor. SHP yönetimi bir iktidar olma stratejisi geliştirirken bu durumu veri almakta, ANAP iktidarı altında geçen zamanın SHP'yi destekleme eğilimini yaygınlaştıracağını varsaymakta ve iktidar olma stratejisinin birinci ayağını, aslında bir zayıflık işareti sayılması gereken bu duruma dayandırmaktadır.

SHP'nin iktidar olma stratejisinin diğer ayağını ise, egemen güç odaklarınca kabul görmenin koşullarını olgunlaştırmak oluşturuyor. Bu koşulların olgunlaşmasına zarar vereceği sanılan temel tercihler değil yapılmak, bunları tartışmaktan bile uzak durulmaktadır. Anayasa, barış ve ulusal bağımsızlık, ekonomik ve politik yaşamda tekellerin egemenliği gibi temel konularda belirsizlik taşıyan bir politik hat, daha doğrusu politikasızlık yeğlenmektedir. Kitle desteğinin zamana bağlı olarak "çantada keklik" görülmesiyle gözler, özellikle bu ikinci ayağa çevrilmektedir.

SHP'nin anayasa sorununa da en azından ikircikli bir yaklaşım ortaya koyması buradan kaynaklanmaktadır. 1982 Anayasasının "totaliter devlet ve toplum felsefesine dayandığını" ve "rötuşlarla düzeltilemiyeceğini" savunan DSP bu konuda daha tutarlı ve gerçekçi bir tutum sergiliyor. "Yeni bir Anayasa" isteminin SHP tabanında da güçlü bir şekilde benimsendiği gerçektir. SHP yönetimine ise, yeni bir Anayasa hedefinin "bir miktar çözümsüzlüğü ve sancıları beraberinde getireceği" ve "yılların bu yolda israf olacağı" anlayışının egemen olduğu görülüyor.

Toplumu yıllar sürecek bir anayasa tartışmasından kurtarmanın yolu gerçekten hangisidir? 82 Anayasası'nın sahip olduğu "öz" ve bu öz ortada durduğu sürece, "yeni bir Anayasa" istemine sahiplenen toplumsal ve politik güçlerin varolacağı dikkate alınırsa, asıl SHP'nin öner-

diği yolun "yılların israf olmasına neden olması" kaçınılmaz olmayacak mıdır? "Yeni bir Anayasa" istemine sahip çıkılmayıp kitleler içinde dayanaklar bulan bu istemin daha da yaygınlaşması için çaba sarfetmekden kaçınarak, şimdilerde unutulan ve tekrar hatırlansa bile "yeni bir Anayasa" istemine karşı alternatif olarak ileri sürüldüğü ölçüde gerçek bir işlevselliğe sahip olması zayıflayacak olan "demokrasi kataloğu" hazırlanması için geçen aylar ve yıllar, gerçekten bir "israf" olmamış mıdır?

BARIŞ İÇİN POLİTİKA ÜRETEMEMEK

SHP'nin iktidar olma yolunda temel tercihler yapmaktan geri durmasının, örneğin, barış sorununa yaklaşımında da belirsizlikler ve yetersizlikler yarattığı söylenebilir. SHP yönetiminin barış sorununa ilgisiz kaldığını ileri sürmek, SHP'ye üye olan ve onu destekleyen yüzbinlerce ve milyonlarca emekçinin nükleer bir savaşın kaygısını taşıdığını görmemek elbette çok yanlış olur. SHP, kurultayını barış belgisi altında toplamış bir partidir. Ne ki, barıştan yana olmak artık "kahrolsun savaş yaşasın barış" diye tutum belirlemekten öteye **somut bir politika, somut bir mücadele** konusu halini almıştır. Barıştan yana olmak, barış için mücadele etmek artık hem dünya çapında hem de ülkemiz düzeyinde somut bir olaydır.

Bugün dünyada iki politika bütün açıklığıyla ortadadır. Bunlardan birisi "barış" için savaş hazırlıklarına girişmeyi ve SALT-2 anlaşmasını tek taraflı olarak tanımayacağını ilan ederek barışı güçlendirmenin mevcut dayanaklarını da dinamitlemeyi esas alan, "caydırıcılık" adına nükleer silahlanmayı uzaya tırmandırmayı amaçlayan bir politikadır. Askeri-sınai kompleksin çıkarlarını ve nükleer çılgınlığı temel alan bu politikanın patenti ABD emperyalizmine aittir. Diğeri ise insanlığın yazgısının ve gezegenimizdeki yaşamın devam ettirilmesinin sorumluluğunu taşıyan, barıştan yana olmayı gerçekten somut bir tutum haline getirmeyi başaran bir politikadır. Nükleer çılgınlık politikasının karşısında artık 2000 yılına kadar tüm dünyanın nükleer silahlardan arınması için önerilen üç aşamalı gerçekçi ve somut bir plan, bu planı geliştiren iç-

Öfke ve Politika

SHP Kurultayı'na katılan İngiliz parlamenter, "Hollanda İşçi Partisi'nin kongresinde Amerikan büyük elçisine daha farklı bir muamele yapıldığını sanmayın" diyor.

Hollanda'da barışçı güçler ölüm füzelerinin topraklarına yerleştirilmesine karşı etkin bir mücadele yürütüyorlar. En azından sadece bu nedenle İşçi Partisi kongresinde ABD elçisinin protesto edilmesini anlamak olanaklı.

Ya Türkiye?

Diğerleri bir yana. 1980'lerin Türkiye'sinde ABD emperyalizminin, demokratikleşmenin kundaklanması, ülkelerin içişlerine karışmak olduğu iyice açığa çıkmaya başlamadı mı? Eski başbakanlar Ecevit ve Demirel bile, çıkarlarını sağlamaya yetmediği zaman, ABD'nin demokrasiye paydos denmesinde rol üstlenebileceğini söylemiyorlar mı? 12 Eylül'de Beyaz Saray sakinlerinin "bizim çocuklar nihayet işi becerdiler" diyerek ellerini oğuşturdukları günlük basında yazılmadı mı? Bunlardan haberdar olan milyonlar ABD emperyalizmi konusunda kendilerine anlatılanları bir kez daha ve yeniden düşünmüyor mu? ABD emperyalizmi ile antidemokrasinin, antidemokrasi ile ekonomik ve sosyal sorunların ve yıkımın bütünselliği kafalarda daha bir şekillenmeye, bunun basamakları geçilmeye başlanmıyor mu?

Bu soruları uzatmak olanaklı. Ama hemen şunu söyleyelim: Eğer bu sorulara toptan hayır diye yanıt veriyorsanız, SHP Kurultayında ABD emperyalizminin protesto edilmesini, gönlünüz istiyorsa, "bir avuçluk grubun" marifeti sayabilir ve provokasyon olarak damgalayabilirsiniz, ama bu sorulara yanıtınız evet yönünde ise, olayı böyle nitelemeniz, en azından yanlış olur.

1 Temmuz 1985 tarihli Cumhuriyet gazetesinde Refah Partisi Kongresine ilişkin haberde şu satırlar yer alıyor: "Delegeler ANAP milletvekilleri Alpaslan Pehlivanlı ve İsmail Saruhan'ın tanıtılması sırasında 'ıslıklı, yuhlu' protestolarda bulundular. Yabancı konuklar arasında en şanssızı benzer protesto gösterilerine uğrayan ABD elçiliği temsilcileri Say Freres ile William Meagher oldular." Bu da herhalde "bir avuçluk grubun" marifeti ve provokasyondeğildi.

En gerici ve Amerikancı çevrelerin olayı saptırarak, "Küba ve Sovyetler Birliğine alkış" manşetleriyle antisovyetizmden medet ummaya kalkışmaları, "bunların arkasında hangi SHP yöneticileri var" diyerek, SHP içinde ayrılıkları kışkırtmaya yeltenmeleri anlaşılır bir durum.

Ama olayın kınanmasını bile "sözde" diye tanımlayarak yetersiz gören ve "bir yandan da sırt sıvazlamayı içer"diğini eklemekten kaçınmayan değerlendirmelere ne demeli?

ABD Büyükelçisinin protesto edilmesini, "iktidara aday olduğunu açıklayan SHP'nin dış ilişkilerinde uzun dönemde kalıcı izler bırakacak olumsuzluk" olarak niteleyen yazarlar, halkın ABD emperyalizmine duyduğu öfkeyi bastıracak yada teskin edecek ne gibi "olumlu" iktidarlar öngörüyorlar?

Evet, SHP Kurultayında ABD emperyalizminin protesto edilmesi bir *öfkenin dışa vurmasıydı*. Bu öfkenin SHP tabanında güçlü olması doğaldır. Ama onunla da sınırlı değildir ve kimi sağ partilerin tabanlarında da aynı eğilim gelişmektedir.

Bu durumda yapılacak iş ABD emperyalizmine duyulan öfkeyi suçlamak değil, ABD emperyalizmine karşı mücadeleyi öfke duymanın ötesine götürecek politikaların oluşturulması için çaba sarfetmek, buna katkıda bulunmaktır.

SHP Kurultayındaki protestoların suçlanması sakın öfke eksikliğinden kaynaklanıyor olmasın?

SHP Kurultayındaki protesto yerli yersiz o kadar çok eleştirildi ki, biz burada eleştirinin nasıl olması gerektiğini belirtmekten öte bir söz söylemeyi uygun görmüyoruz. Şiir B. Brecht'ten alınmıştır:

İşçi M bir hata yaptı.
Herkes saldırdı.
Bazıları işçi M'nin üzerine
Bazıları hatanın üzerine.

tenlikli yeni öneriler, tek yanlı uyguladığı maratoryumlarla içtenliğini defalarca ortaya koyan bir yaklaşım, Akdeniz'in bir barış gölü haline getirilmesine yönelik öneriler, Balkanların nükleer silahlardan arındırılmasına ilişkin çalışmalar vardır. Ülkemizde barıştan yana olan hiçbir kişinin ve örgütün, bu arada SHP'nin, bu somut planlar ve öneriler üzerinde ANAP iktidarının gösterdiği vurdum duymazlığı paylaşmasını onaylamak olanaklı değildir.

Barıştan yana olmak ülkemiz düzeyinde de artık somut bir tutum benimsemek demektir. ABD'nin nükleer savaş kışkırtıcısı politikasının doğrudan yansıdığı ülkelerin başında Türkiye de gelmektedir. "Caydırıcılık" ve "ulusal güvenlik" adına ülke topraklarını nükleer yığınaklara açan, bunun için birkaç yüz milyon dolarlık pazarlıklar yapmakla yetinen, kaynakların önemli bir bölümünü uluslararası silah tekellerinin talanına tahsis eden bir politika bugün egemen politika durumundadır. Bu politika halka, Türkiye'nin NATO içindeki konumu, ABD ile yapılan gizli-açık ikili anlaşmalar, topraklarımız üzerinde kurulu ABD ve NATO üsleri, kısacası ülkemizde ABD etkinliği ile bağlı olarak dayatılıyor.

Ülkemiz koşullarında barıştan yana aktif bir tutum almak için, Türkiye'yi ABD'nin bölgemizdeki saldırgan politikasına da araç yapan bu bağlantıları, ulusal bağımsızlığa ilişkin sorunları sorgulamak zorunludur. Çünkü, barış sorunu ulusal bağımsızlık sorunuyla, barış için mücadele etmek ulusal bağımsızlığı güçlendirmek için mücadele hedefleriyle içiçe geçerek somutlanıyor. Bu nesnel durumu görmezden gelmek, ABD ile olan ilişkiler, ikili anlaşmalar ve üsler gibi konularda açık ve kesin tercihlere sahip olmamak, barışı savunmak için etkin politikalar yürütmeyi de engelliyor. SHP'nin barış sorununa yaklaşımındaki yetersizlikler, ulusal bağımsızlığa ilişkin sorunlarda son tahlilde yapılması gereken tercihlerden yoksun olmaktan kaynaklanıyor.

DEMOKRATİKLEŞME VE KALKINMA SÜREÇLERİ

Ulusal bağımsızlığa ilişkin sorunların sorgulanmasının gerekliliği açıktır ki, sadece barış konusu ile sınırlı değildir. Ülkenin gerilikten kurtarılması ve sanayileşmeye dayanan bir kalkınmayı gerçekleştirmek isteyen, demokrasiyi kazanmayı ve kalıcı kılmayı amaçlayan her politik güç, bunlar için de, bu sorgulamayı yapmak durumundadır. Sanayileşmeye dayanan gerçek bir kalkınmanın yolu, geri ülkeleri geriliğe mahkum eden emperyalist işbölümünün çerçevelerini kırmayı, bu yöndeki dayatmalara boyun eğmemeyi, bu karşı koymanın güçlerini oluşturmayı hedeflemekten geçmiyor mu? Ülkelerin içişlerine karışarak demokratik süreçleri baltalamayı ve bunun için militarist-gerici-faşist güçleri desteklemeyi ve harekete geçirmeyi resmi politika olarak uygulayan ve bunu artık gözümüzün içine baka baka yürüten ABD emperyalizmiyle ilişkileri ameliyat masasına yatırmadan hangi demokrasiyi kalıcı kılabilirsiniz? Dünyanın başka yerlerini bırakalım. Sadece ülkemizdeki gelişmeler ve artık bir kısım günlük basına bile yansıyan gerçekler, en başta sosyal demokrat hareket için yeterli derecede uyarıcı değil midir?

Ülkemizde yeralan ekonomik ve politik gelişmelerde sosyal demokratlar için uyarıcı olması gereken bir diğer nokta ise, herhalde tekellerin oynadığı rol olmalıdır. Ülkemizdeki sosyal demokratlar "hükümet olup da iktidar olamadıkları" dönemlerde holding şeflerinin ABD gazetelerinde yazarak iktidar için yeni politik güçler aramaya girişmelerine, bu politik güçlere yol açacak istikrarsızlaştırma operasyonlarına ve sabotajlara nasıl katkıda bulunduklarına, gazetelere verilen seri ilanlara tanık olmuş bir akımdır.

Tekellerin ekonomik ve politik yaşamdaki egemenlikleri geçtiğimiz altı yıl sonunda çok daha güçlenmiş bulunuyor. Uluslararası tekellerle ve mali kuruluşlarla ilişkileri çok daha pekişmiştir. Sanayiden bankacılığa, hizmet sektöründen tarıma uzanan alanlarda holdingler biçimindeki örgütlenmelerini geliştirerek dal budak salmışlardır. Hükümetin uluslararası mali kuruluşların "müstelzimi" ve holdinglerin bir komitesi olarak çalıştığı sağ parti yöneticilerince de ifade edilmektedir. Anti demokratizm, bu koşullarda ve tekellerin politik güç üzerindeki etkinliğinin sonucu olarak ortaya çıkmaktadır.

Ekonominin tekelci azami kârın elde edilmesinin belirleyici olmadığı koşullarda yeniden planlanarak sa-

nayileşme ve kalkınma yolunda geliştirilmesi ile tekelci azınlık çıkarlarının uzlaştırılması ülkemiz koşullarında olanaksızdır. Demokratikleşme ve kalkınma süreçleri tekellerin ekonomik ve politik yaşamdaki egemenliklerine yönelmekten, bu egemenliği sınırlamaktan ve ortadan kaldırmaktan geçiyor. Halkın çıkarları ile tekellerin çıkarlarını bağdaşabilir görerek, bu iki kesime de aynı uzaklıkta veya aynı yakınlıkta durmayı esas alan bir politika yürütmeyi sosyal demokratlar 1980 öncesinde denemişlerdir. Ama sonuçta tekellerin avucuna düşmekten, üstelik onlara güven vermemekten de kurtulamamışlardır.

SHP Kurultay bildirisinde de söylendiği gibi bugün uygulanmakta olan "model" hem ulusal bir model değildir, hem de demokratik değildir. Bu "model" bugün ANAP eliyle halka dayatılmaktadır. Ne ki, ANAP'ın yürüttüğü politikanın, onun dayandığı güçlerin çıkarlarını ve eğilimlerini yansıttığı da unutulmamalıdır. İşbirlikçi tekellerin, büyük toprak sahiplerinin ve bunların dış ortaklarının çıkarları ve demokrasi karşıtı tutumları politik düzeyde ANAP aracılığıyla savunulmakta ve korunmaktadır. Egemen güç odaklarınca kabul görmenin koşullarını olgunlaştırmaya dayanan bir iktidar olma stratejisi, bu gerçeği görememek olur. Böyle bir strateji sonucu oluşacak bir "iktidar"ın gidebileceği en ileri nokta ise, kaçınılmaz olarak "kestanelerin ateşten çekilmesi" ile sınırlı kalır.

Demokrasi egemen güç odaklarınca kabul görerek değil, onlara kabul ettirilerek kazanılabilir ve kalıcı kılınabilir. Bunun için gözleri egemen güç odaklarınca kabul görmenin koşullarını olgunlaştırmaya değil, bilinçli ve amaçlı bir halk hareketini oluşturmanın, bunu güçlendirmenin görevlerine çevirmek gerekir. Kurultayla noktalanan kongrelerin yapılması süreci bu görevlerin yerine getirilebilmesi için gerekli olan maddi güçlerin SHP'de var olduğunu ortaya koymuştur. 12 Eylül sonrasının sonuçlarını doğrudan yaşayan, emekçi karakteri daha belirgin, dinamik ve canlı bir örgüt tabanı sürekliliği olan bir kitle çalışmasının olanaklarını sunuyor. Bu olanakları heba etmemek için gerçekten de sosyal demokrasi bir kez daha kritik dönemeçte. Politikasını netleştirmesi gerekiyor. ●

MECLİS'TEN NOTLAR

GÜRBÜZ BARAN

Basının görevi duvar örmek değildir

BAŞBAKAN Turgut Özal ve Devlet Bakanı Mesut Yılmaz ısrarla bastırıyor:

Basın konseyi kurarak kendi kendinizi denetim altına alın, yoksa biz kendimiz yasa çıkartırız!...

Zaman zaman Cumhurbaşkanı Kenan Evren de bunun gerekliliğini savundu.

Bir kısım gazeteci ve yazar da biraraya gelip, "Hükümet kendisi yaparsa daha ağır koşullar getirir. Bu nedenle biz bir basın konseyı kurarak kendimizi denetleyelim " diyerek ortaya çıktılar.

İktidar nedense işçi örgütlerine aynı şeyi yapmadı. Örneğin, Türk-İş ya da diğer bağımsız sendikalara çağrı yapıpda, "Oturun kendi yasanızı kendiniz hazırlayın, bizim yapmamıza gerek kalmasın" demedi. Tam tersine işçi örgütlerinin küçük yasa değişikliklerine ilişkin önerilerini bile ciddiye almadı.

Anayasa, Basın yasası ve TCK ile düşünce ve basın özgürlüğü yeteri kadar baskı altına alınmış, telörgü ile çevrilmişken, şimdi basına yeni bir kelepçe takılmak istenmektedir. Ama kelepçeyi iktidar takmıyor. Gazetecilere uzatıyor. "Kelepçenizi siz kendiniz bileğinize geçirin," deniyor.

Bir kısım gazeteciler de bunun üzerine panik havasına girerek, "Elimizi çabuk tutalım, bir konsey kuralım", deyip gereğini yapmaya girişiyorlar.

Bütün bu girişimler niye? Başbakan ve onun çevresi basının "yalan-yanlış" haber yazdığı iddiasında. Bir kez bu tek taraflı ve yanlı bir iddia. Biz de iktidar yetkililerinin basını yanılttığı, bir gün önce söylediğini ertesi gün ben söylemedim demeyi alışkanlık haline getirdiklerinin bir sürü kanıtını sergileyebiliriz.

Basın konseyi, doğru haber yazmadığına karar verdiği muhabiri bağlı olduğu örgütünden çıkartmaya girişiyor, böylece gazeteciyi meslekten men etme yoluna gidiyor. Haberleri inceleyen, yön veren gazetelerin üst yöneticileri için bir sorun yok. Kabak muhabirin başına patlıyor!

Bir örnek verelim: Cumhurbaşkanı Kenan Evren'in gazete temsilcileriyle yaptığı ve yazılmaması konusunda centilmenlik kararına varılan özel toplantıyı ertesi günü manşet haber yapan ve muhabirleri değil gazetelerin en üst yöneticilerini atlatmakla övünen Mehmet Barlas'ın benzer tutumunu konseydeki hangi babayiğit cezalandıracaktır.

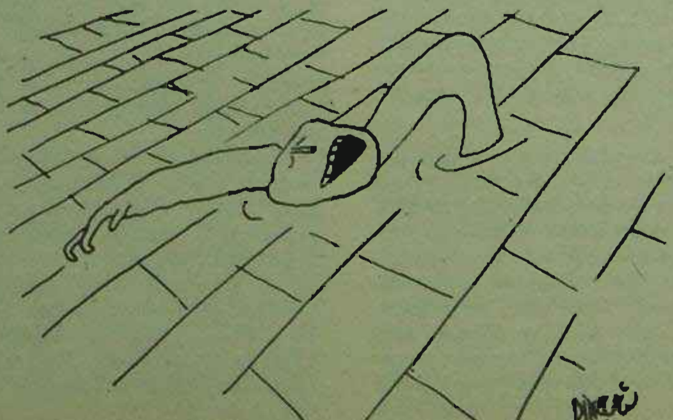
Basının kendi kendini kontrolu kuralları, ancak özgür basın olduğu koşullarda tartışmaya konulabilir. Bu anayasa, bu basın yasası, bu muzır yasası ve TCK'nın düşünce özgürlüğüne ceza getiren hükümleri yürürlükte olduğu sürece basının kendisini kontrolu gibi bir mekanizma önerilemez.

Basını ve gazetecileri konseyler, yasalar değil, ancak okuyucu cezalandırır ya da ödüllendirir.

İktidar, bu kadar kısıtlı koşullarda hâlâ basına yeni bir çember getirmeye, kısıtlamaya karar vermişse, buyursun kendisi yapsın.

Basın kendi duvarını kendisi örmeye talip olmamalıdır.

Basının görevi duvarlar örmek değil, duvarları yıkmaktır...

Antisovyetizm: Ulusal Çıkarlarımız Üzerindeki Kambur

Dün de bugün de, ulusal çıkarları gerçekten kararlı bir biçimde savunmak kolay olmamıştır; bundan sonra da kolay olmayacaktır. Uluslararası alanda gerilimin hızla arttığı, anti-sovyetizmin alıp başını gittiği, kitle iletişim araçlarının tek yanlı şartlanmalara açık kılındığı bir ortamda çok daha zor olması yalnızca doğaldır. Üstelik bir de "normal demokratik rejim"e ara verilmişse...

SEDAT KARAÇAM

BAŞBAKAN Özal, son sıralarda Fransız Le Figaro gazetesine verdiği bir demeçte şunları söylüyor: "...Komünizme gelince. Eğer bu Amerika'dan veya dünyanın bir başka ülkesinden gelmiş olsaydı, herhalde çok daha az sert olurduk. Ama şimdi, adı SSCB bile olsa, Rusya'dan gelmesi, bizi çok daha sıkı bir şekilde ihtiyatlı olmaya mecbur ediyor. Ruslarla ilişkilerde yüzyıllara dayanan tecrübemiz var."

Özal'ın sözleri, dış politika alanında Türkiye'nin nereden nereye geldiğinin çarpıcı bir göstergesidir. Yararlanacağımız bir deneyim varsa, bu deneyim çağdışı kalmış bir ilişkiler sisteminden değil, ulusal kurtuluş savaşımızdan kaynaklanmak zorundadır.

M. Kemal Atatürk ve arkadaşları, "yüzlerce yıllık deneyim" ya da "yüzlerce yıllık düşmanlık" edebiyatına takılıp kalmış olsalardı ve tarih sahnesinde **yeni** olanı kavramasalardı, kurtuluş savaşımızı müttefiksiz yürütmek zorunda kalabilirdik. Ama onlar dostu ve düşmanı ayırdetmesini bilmenin ötesinde, geçmişin de nasıl değerlendirilmesi gerektiğini örneklerini verdiler. Atatürk, kurtuluş savaşındaki biricik müttefikimiz olan Sovyetler Birliği'nin Ankara Büyükelçisi Aralof'a şöyle söylüyordu: "Padişahların ve çarların, emperyalistlerin işine gelen, bitmez tükenmez savaşlara sürükledikleri biz, her iki ülkenin halkları, sürekli bir dostluk içinde yaşamak zorundayız; İran gibi, Arabistan gibi, öteki doğu halklarının da bizim dostluk ailesinin içine sokalım. Bu benim hayalimdir. Bilmem, bunu yapabilecek, bunu görebilecek miyim?"[1] Atatürk'ün sözleri, geçmişi sağlıklı bir biçimde ele almanın, geleceğe de sağlıklı bir biçimde bakmak olanağını verdiğini gösteriyor, geleceğin ulusal kurtuluş savaşlarının habercisi oluyordu. İşte bu nedenlerden ötürü, İlhan Selçuk'un haklı olarak belirttiği gibi, "Bağımsızlık savaşımız 1917 devriminin hemen ardından ve sosyalistlerin desteğiyle gerçekleştiği için, yalnız tarihimize değil, insanlığa yeni bir boyut katmıştır."[2]

Bugün üçüncü dünya ülkeleri tarafından izlenen politikanın özünü genç Türkiye Cumhuriyeti'nin dış politikasında bulmak olanaklıdır. Bağımsızlık, bağlantısızlık ve bloksuzluk temelinde ulusal çıkarların ödünsüz savunulması demek olan bu politika, Türkiye'nin kapılarına kadar gelip dayanmış olan İkinci Dünya Savaşı dışında kalmasına olanak tanımıştır.

Ne var ki, sıcak savaştan uzak kalmayı başarmış olan ülkemiz "soğuk savaş" rüzgarlarına dayanamadı. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD yönetimleri tarafından pompalanan soğuk savaş politikası bizim ülkemize yönelik sonuçlar doğurmakta da geç kalmadı. "Sovyet tehdidi" sloganı bizim ülkemizde de geçerli akçe oldu; Atatürk dönemi dış politika ilkelerinin terkedilmesine ve Türkiye'nin bir NATO ülkesine dönüştürülmesine zemin hazırladı.

Burada bu konunun ayrıntısına girecek değiliz. Yalnız şu kadarını söylemekte yarar vardır: Birincisi, dış politikada alınan bu büyük viraj, günlük yaşamın ayrılmaz bir parçası haline sokulan "Sovyet tehdidi" edebiyatıyla gerçekleştirilmiştir. Türkiye, özel olarak bir yardıma gereksindiği için değil, anti-sovyetik bir kampanya sonucunda öyle gösterildiği için NATO'ya sürüklenmiştir. İkincisi, asıl tercihi **bizim** değil, ABD yönetiminin yapmış olması gerçeğidir. Söylediklerimizi daha iyi anlatabilmek için ünlü bir Amerikan makale yazarına, "Soğuk Savaş" deyiminin mucidi olan Walter Lippmann'a başvuralım. Lippmann bu konuda şunları yazıyor: "Türkiye'yi ve Yunanistan'ı özel olarak yardıma gereksindikleri ya da demokrasinin parlak örneklerini oluşturdukları için değil...Karadeniz'e ve Sovyetler Birliği'nin yüreğine açılan stratejik kapı oldukları için seçtik".[3]

Kısacası soğuk savaş yapacağını yapmış, Atatürk döneminde ulusal kurtuluş savaşlarına ve dostluğa açık olan kapı kapatılmış, Türkiye bir "stratejik kapı" olup çıkmıştır.

YENİ BİR GERİLİM DÖNEMİ

Soğuk savaş 1960'lı yılların sonuna kadar sürdü. Sıcak savaşın bir önceki evresini oluşturan, dünyayı bir barut fıçısına çeviren bu politika istisnasız tüm dünya halklarının zararına olan sonuçlar verdi.

Sosyalist ülkelerin askeri alanda dengeyi sağlaması, soğuk savaş döneminin bitişinin ve bir yumuşama döneminin başlangıcının da habercisi oldu. Artık iki sistem arasında tüm dünyayı yokedecek bir "dehşet dengesi" vardı ve silahsızlanma, dengeyi daha alt düzeylere indirgeme çabaları yoğunlaşmıştı.

Yumuşama dönemi elbetteki iki sistem arasındaki çelişkiyi ortadan kaldırmadı. İki sistem arasında nesnel olarak varolan ve çağımızın **belirleyici** çelişkisi olma özelliğini taşıyan bu çelişkinin ortadan kalkması-

nı beklemek ancak bir safdillik olabilir. Ama yumuşama dönemi, iki sistem arasındaki rekabetin barışçı bir biçime bürünebileceğini kanıtladı; yapıcı bir işbirliğinin de gerçekleşebileceğini gösterdi. Kurulan ticari, kültürel, ekonomik vb. ilişkiler tüm ülkelerin yararına sonuçlar doğurdu. Türkiye ile yumuşama döneminin sonlarına doğru bu sürece katkıda bulunmaya ve komşularıyla ilişkilerini geliştirmeye başladı.

Şimdi ise, yumuşama dönemini süratle geride bırakıldığı, hatta kimi yazarlar tarafından "2. Soğuk Savaş" olarak adlandırılan bir dönemi yaşıyoruz. Amerikan yönetimi barışçı seçeneklere ısrarla sırt çeviriyor ve yumuşama döneminin maddi temeli olan askeri dengeyi, her ne pahasına olursa olsun, kendi lehine çevirmeye çalışıyor.

Bu kolay bir iş değildir. Nükleer felaket bugün çok daha ciddi bir tehdittir. Ayrıca, dünya halkları yumuşama döneminin ürünlerini yaşayarak görmüşlerdir ve bundan kolayca vazgeçmeleri beklenmemelidir.

Buna karşın başvurulan yöntem aynı yöntemdir. ABD geçmişte başvurulmuş olan, üstelik işe yaradığı da çok iyi görülen bir silaha "Sovyet tehdidi" sloganına başvurmaktadır. Reagan yönetimi, Sovyetler Biriği'ni "Kötülüklerin Odağı" olarak gördüğünü ilan etmiş, "İyilik" simgesi haline getirmeye çalıştığı ABD'yi aşırı bir silahlanmaya yöneltmiştir. 1946 ile 1980 yılları arasında 2 trilyon olan ABD askeri bütçesinin, yalnızca 1981-1985 yılları arasında, 1,5 trilyon dolar olarak gerçekleştirilmesinin planlandığı düşünülecek olursa, dünya halklarını nasıl bir "iyilik" beklediği anlaşılır.

Silahlanma çabalarına koşut olarak bir tür psikolojik savaş da sürdürülmektedir. Amerikalı kuramcılara göre bu savaşta yapılması gereken, "duyguları öfkeye, kişisel çaresizlikleri kitle korkaklığına, sürtüşmeleri güvensizliğe ve önyargıları öfkeye dönüştürmek"tir.

ABD YÖNETİMİ TÜRKİYE'DEN NE İSTİYOR?

Amerikan "psikolojik savaş" uzmanlarının söylediklerini ciddiye alacak olursak "Türkiye ile Rusya arasıdaki yüzlerce yıllık düşmanlık" edebiyatının bundan sonra gündeme çok daha sık gelmesini beklemeliyiz.

Bunu beklemek için her neden vardır. ABD yönetimi, "iyiler"in, yani ABD'nin, yararına olanın dünyanın tümünün de yararına olduğu düşüncesini kabul ettirmeye çalışmaktadır. Dolayısıyla içinde bulunduğumuz uluslararası gerilim koşulları, ABD yönetiminin biryandan güçlü bir anti-sovyetizm kampanyasını sürdürdüğü, diğer yandan da dünya halklarını ve özellikle de müttefiklerini bu kampanyaya sürüklediği bir dönem olmak zorundadır. Kuşkusuz kampanyaya koşut olarak "iyilik perileri"nin istekleri yoğunlaşacak, dünya halkları "kötülüklerin odağına" karşı özveride bulunmaya çağrılacaktır. Kısacası, ABD'nin diplomatik, ekonomik baskısı kat kat artacak, ABD'nin dünya halklarından istekleri bitmek bilmeyecektir.

Nitekim öyle olmaktadır. ABD yönetiminin Türkiye'den istekleri bitmek bilmemektedir.

İsteklerin başında silahlanma çabalarının artırılması gelmektedir. Son yıllarda ABD'nin dünya ekonomik sistemi içindeki etkinliğinde belirgin bir düşüş görülmüştür. Dünya sanayi üretimi içinde 1960'larda yüzde 42 olan ABD payı, 1980'lerde yüzde 31'lere kadar düşmüş, bunu ABD'nin dünya ticaret hacmindeki payının azalması izlemiştir. ABD ekonomik çevreleri durumun tersine çevrilmesi için bu ülkenin silah sanayii alanındaki üstünlüğüne bel bağlamaktadırlar. ABD'ye göre, diğer ülkelerin, özellikle de Batı Avrupa ve Japonya'nın silahlanma alanına çekilmesi, ABD'nin ekonomik üstünlüğünü geliştirecek, rakiplerini ise zayıf oldukları bir alana sürükleyecektir.

İşte böyle bir ortamda ABD yönetimi müttefiklerini de "kötülüklerin odağına" karşı biraz daha "özveri götürmeye", silahlanmaya zorlamaktadır. Silahlanma çabalarını yoğunlaştıran ülkeler arasında ülkemiz de vardır. Üstelik basında yeralan bir Pentagon Raporu'na göre, Türkiye "örnek NATO ülkesi"dir. Ülkemiz NATO savunma bütçesine "kendisinden beklenenden de fazlasını ayırmaktadır ve NATO'ya tam katkı sağlayan beş ülke arasında yeralmaktadır.[4] Öte yandan gene ülkemiz son yıllarda, özellikle F-16 uçakları için yapılan bağlantı nedeniyle, ABD'ni silah sattığı ülkeler listesinde baş sırayı oluşturmuştur.[5] Son sıralarda oluşturulan "Savunma Sanayii Fonu" ise, başta Amerikalılar olmak üzere, uluslararası tekellerin iştahını kabartmaktadır. Kuşkusuz bu arada yerli tekeller için de eşsiz bir fırsat doğmaktadır.

Nükleer yarışı yeni bir düzleme vardıracak olan "Yıldız Savaşları" projesine katılmamız yönünde bir zorlama vardır. Projenin yöneticilerinden Dr. Jonas, "Sovyet füzelerini durdurmak için Türkiye'ye bazı sistemlerin yerleştirilmesinin mümkün olduğunu" söylerken, Dr.Teller de ülkemizi "ideal bir üs" olarak gördüğünü belirtmiştir.

Öte yandan NATO Başkumandanlığı Türkiye'nin nükleer bir savaşta "ilk vuruş" işlevi görmesi doğrultusunda baskılarda bulunmaktadır. General Rogers'a göre, Türkiye'ye nükleer silah yüklü F-16 ya da Tornado uçak filoları yerleştirilmelidir. Böylece bugüne kadar "savunma" çerçevesinde kalmaya özen gösteren ülkemiz bir "nükleer saldırı üssü" olmaya zorlanmış olmaktadır. Benzer bir zorlama da kimyasal silah üretimi de depolanması yönünde yapılmaktadır.

Amerika ayrıca ülkemizde güçlü bir Amerikan radyo-propaganda istasyonu kurulmasını istemektedir. Böyle bir istasyonun "soğuk savaş" politikalarına hizmet vereceği tartışma götürmez bir gerçektir. Kaldı ki, ABD yönetimi yalnızca bir istasyon kurulmasını istemekle yetinmemekte, Türkiye'nin daha aktif roller almasını önermektedir. Milliyet Gazetesi'nden Teoman Erel'e göre, "ABD şahinleri, bizim gerek Ortadoğu'da, gerekse Sovyetler Birliği'nin Türk asıllı bölgelerine yönelik propagandada iyice aktif bir rol oynamamızı öneriyorlar."[6]

Vazgeçilmez istekler arasında bir başka komşumuzla, Suriye ile, aramızın açılması da vardır. Bir süre önce, TBMM Bütçe Plan Komisyonu toplantısında konuşan Savunma Bakanı Yavuztürk, "Suriye'nin yürüttüğü silahlanma faaliyeti nedeniyle 'tehlikeli ülke' ilan edilme olasılığından" söz etmişti. Böyle bir olasılığın İsrail'i ne kadar rahatlatacağı, bizi ise nasıl bir oldu-bitti ile karşı karşıya bırakacağı tahmin edilebilir.

Son sıralarda NATO yetkilileri gözlerini Konya Karapınar ovasına dikmiş durumdadırlar. Amaç bugüne kadar Almanya'da eğitim yapan uçakların, bu ülkede ortaya çıkan tepki nedeniyle Karapınar'a kaydırılmasıdır.

ABD'nin Libya'ya karşı giriştiği ilk askeri müdahalesinin ABD Dışişleri Bakanı Shultz'un Türkiye ziyaretine denk getirilmesi; son günlerde Karadeniz'e açılan iki ABD savaş gemisinin Sovyet karasularını ihlal

AFL—CIO'nun başkanı G. Meany'nin ölümünden sonra nitelik değiştirdikleri, artık sendikal çalışma yaptıkları, Meany'nin yerine geçen L. Kirklan'in AFL—CIO'nun dış politikasını değiştirdiği iddiasındadır. Kirkland'in Meany'nin yakın çalışma arkadaşı olması bir yana, şaibelikte Meany'den aşağı kalmadığı yine Amerikan belgeleriyle kanıtlanmıştır. AFL—CIO'nun dış ilişkilerinin ilişkide bulunduğu ülkelerin sendikal hareketlerini kendi anlayışı doğrultusunda yönlendirmek, bu yolda CIA ile işbirliği yapmak ve devlet ile özel şirketlerin fonlarını kullanmak olduğu yolundaki kanıyı değiştirecek bir dönüşüm ve kanıtları görülmemiştir. Tersi yönündeki kanıtlar ise eksilmemiştir. Gün'ün bu sayısında diğer sayfalarda görülecek olan AFL—CIO'nun Fransa'da çevirdiği gizli işlere ilişkin batı basınındaki yayınlar da bunu doğrulamaktadır.

"AAFLI ile ortak eğitim semineri düzenlerim, ya da onun düzenlediği programlara katılırım, sakıncalı gördüğüm birşey olursa katılmam, çekilirim" sözleri, AAFLI ile yapılan çalışmalar için getirilen bir savunmadır. Bu savunma geçersizdir, ne yapılan işleri ne AAFLI'yı haklı çıkarmaz. AAFLI'nın yürüttüğü faaliyetlerin işçi sınıfımızın bugün karşı karşıya olduğu tıkanıklıkları aşıcı hiçbir yönünün olmadığı, onun yaşamsal sorunlarından uzak,

"dostlar alışverişte görsün" kabilinden seminerler olduğu açıktır. AAFLI'nın buradaki niyeti Amerikan sendikacılığının "Gompers geleneği" ile tam bir uyum içindedir. Meany'den önceki başkanlardan olan S. Gompers'in adıyla anılan ve sendikaları ekonomik konularla uğraştırarak onları politika dışı tutma, yaşamsal ilgi alanlarından uzaklaştırma demek olan bu gelenek Türk-İş yönetimlerinin kuruluştan bugüne izleyegeldikleri politikadır aynı zamanda. AAFLI bu politikanın sadık izleyicilerinin denetçisi olarak Türkiye'de bulunuyor.

Bu noktada denilebilir ki, "AAFLI kaç kişiden ibaret, AAFLI merkezinde çalışan Amerikalı sayısı üçü-beşi geçmez. Bu kadar adamın etkinliği ne olabilir?" Yalnız o kadar mı? Ya AAFLI'nın Türk-İş merkezindeki sendikacı ve "uzman" dostları? AAFLI'yı, onun temel işlevini, Türk-İş ve sendikalar üzerindeki çok yönlü etkinliğini, bu etkinliği kurmak için kullandığı araçları azımsamak ciddi bir yanılgı olarak karşımızda durmaktadır. Sendikalar yasasının 40. maddesi, AAFLI'den alınan yardımlara açık bir engel olmasına, sendika ve konfederasyonların bağlı oldukları uluslararası kuruluşlardan başka dış kaynaklardan yardım ve bağış almasını açıkça yasaklamasına karşın bu suç işlenmektedir. AAFLI vakıf niteliğinde bir kuruluştur ve Amerikan devletinin fonlarını kullanmaktadır. Türk-İş'in bağlı olduğu bir uluslararası kuruluş değildir. Buna karşın Türk-İş merkezindeki bir kısım müdürlüklerde çalışan 25 dolayında personelin aylığı AAFLI tarafından ödenmekte, sendikalarla ortak düzenlenen çalışmaların finansmanı AAFLI tarafından karşılanmaktadır. Buradaki yasa ihlali çok açıktır. AAFLI'ye hoşgörü yasalar ihlal edilerek gösterilmektedir. Daha üzücü olanı, Türk-İş'in onur zedeleyici konumlara düşmesini de gözardı etmesidir. AFL—CIO'nun 1983 yılı içinde yapılan genel kuruluna sunulan yönetim kurulu raporunun 2. cildinin 190. sayfasındaki şu paragraf ibret vericidir: "Zaman zaman AAFLI'nın çeşitli işçi hareketlerine desteği, bunların ulusal bir bunalım döneminde işçi haklarını savunma yeteneklerini artırmıştır. Örneğin Türkiye'de yeni anayasanın sendikacılığa karşı maddelerinin tartışıldığı 1982'de, enstitü Türk-İş'in yıpranmış fotokopi makinasını değiştirerek, işçi liderlerinin savundukları görüşleri yansıtan materyeli siyasi liderlerle basının zamanında, duyarlı biçimde dikkatine getirmelerini sağlamıştır." Bir fotokopi makinasıyla (Türk-İş alamaz mıydı?) Türk-İş'in anayasaya karşı mücadelesine (!) ne mümtaz bir katkı (!).

Gün'ün bu sayısında görüşlerini sorduğumuz sendikacılardan 7 bin 500 üyeli BASS (Banka ve Sigorta İşçileri Sendikası) genel başkanı Sayın Servet Kahyaoğlu'nun görüşleri, bilgi yanlışları, yanılgılar yumağı ve tipik bir AAFLI savunusu olması nedeniyle temelden eleştirilmesi gereken nitelikler göstermektedir. BASS genel başkanı sosyal demokrat ve Türk-İş'le yürütülen muhalefet hareketi içinde olduğunu söylemektedir. Türk-İş yönetimine karşıdır.

Yılların taşlaşmış yapılı sendikası Tek Gıda-İş'in genel başkanı Zeki Gedik, Deri-İş sendikasının Mart 1986 sayısına verdiği demeçte "sendika dediğin sosyalist olur, biz sendikacılar demokratik sosyalizme bağlı kişileriz" demektedir. Görüldüğü gibi su bulanıktır, suyun durulması gerekir. Kendi başına "sosyal demokrat olmak", "muhalif olmak" fazla bir anlam ifade etmemektedir. Önemli olan Türk-İş yönetiminden sendikal anlayış ve ilkeler farklılığının ortaya konmasıdır. AAFLI de bu ilke ve anlayış farklılığı noktalarından birisidir. Üstelik AAFLI bir turnusol kağıdı işlevi gören ayrım noktalarından biridir. AAFLI ile her türlü ilişkiyi kesmek, tekrar tekrar vurgulamakta yarar var: Sendikaların işverenlerden, devletten ve yabancı devletlerden bağımsızlığı temel ilkesi nedeniyle zorunludur; işçi sınıfımızın sendikal hareketinin kendi çıkarları doğrultusunda her türlü dış yönlendirmeden uzak, bağımsız gelişmesi için, ulusal onura ve ulusal bağımsızlığa sahip çıkma nedeniyle zorunludur. Bir işçi sendikası olabilmenin ve üyelerinin çıkarlarını savunabilmenin olmazsa olmaz koşullarından biri sendikaların bağımsızlığıdır. BASS genel başkanı bunun farkında görünmemektedir. Bundan ötürü Kahyaoğlu'nun yanlışlarına değinmek gereklidir:

AFL—CIO'ya bağlı enstitüler, bu kuruluşun Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonundan (ICFTU) ayrıldıktan sonra diğer ülkeler sendikaları ile ikili ilişkiler kurma zorunluluğu ile kurulmamışlardır. Kuruluş amaçları, bu ülkeler sendikacılık hareketlerini yönlendirmek ve kendi çıkarları doğrultusunda kullanmaktadır. Nitekim, bu enstitülerden AIFLD (Güney Amerika'ya yönelik) 1962'de, AALC (Afrika'ya yönelik) 1964'te kurulmuştur. AFL—CIO ise ICFTU'dan 1968'te ayrılmış, 1983'te dönmüştür. Dönüş tarihinde de FTUI adlı dördüncü enstitüsünü faalleştirerek gizli işlerini sürdürmüştür. Dolayısıyla ICFTU'dan ayrıldıktan sonra doğan bir uluslararası ilişki boşluğunu doldurmak gibi bir kaygıyla bu enstitülerin kurulması sözkonusu değildir.

Kahyaoğlu, bu enstitülere yönelik suçlamaların sosyalist ülkeler ile Amerikan işçi hareketinin bir bölümünden geldiğini söylemektedir. Yalnız bunlardan değil, batı basını,

Kısa adı AAFLI olan Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü'nün temel niteliği; ülkemizde ve başka ülkelerde Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO)'na bağlı diğer enstitülerle birlikte yürüttüğü faaliyetler üzerine, Gün'ün geçen sayısında yaptığı yayın büyük ilgi gördü. Genellikle, niteliği ve varlığı geniş kesimlerce pek bilinmeyen, 14 yıldır Türk-İş'le ortak çalışmalar yürüten ve ülkemizin son yıllarda içinde bulunduğu ortamı da değerlendirerek etkinliğini artıran AAFLI üzerine Türkiye'de ilk kez bu kapsamda bir yayın gerçekleştirildi. Gün'ün vurgulamak istediği, işçi sınıfımızın sendikal hareketinin bağımsız ve kendi çıkarları doğrultusundaki gelişmesi, ulusal onur ve bağımsızlık sorunu olarak AAFLI ile yürütülen ilişkilerin kesilmesiydi. Bu konuda Türk-İş bünyesindeki sendikacıların görüşlerine başvurduk. Konuya duyarlı yaklaşan sendikacılarımızın bulunmasının yanısıra, AAFLI'yı savunan sendikacılarımızın da bulunduğu,bu görüşmelerimizden sonra ortaya çıktı. Aşağıda bu görüşleri yayımlıyoruz. Sendikacılarımıza yönelttiğimiz sorular ise şunlardı:

1. AAFLI ile sendikanızın ilişkisi var mı? AAFLI'yı nasıl değerlendiriyorsunuz?

2. AAFLI ile ilişki kurmak, sedikal alanda uluslararası ilişki ve dayanışma sayılabilir mi?

Yol-İş Genel Sekreteri Behzat Akdoğan

1. Türkiye Yol-İş Sendikası'nın Asya Amerika Hür Çalışma Enstitüsü, diğer bir deyişle, AAFLI ile hiçbir ilişkisi yoktur. Biz ne AAFLI ile ortak programlar düzenliyoruz ne de AAFLI'nın Türk-İş ile birlikte düzenlediği eğitim programlarına üyelerimizi ve yöneticilerimizi gönderiyoruz. Türkiye Yol-İş Sendikası olarak bu konuda son derece duyarlıyız.

Dünyada ve Türkiye'de sendikal hareket sermayenin sürekli ve giderek artan bir saldırısıyla karşı karşıya. Bunu her gün yaşıyoruz; Uluslararası düzeyde üyesi bulunduğumuz Uluslararası Kamu Görevlileri Federasyonu ve Uluslararası İnşaat ve Ağaç İşçileri Federasyonu ve bağlı sendikalarla geliştirdiğimiz ilişkilerde görüyoruz. Sermaye bir taraftan cepheden saldırıyor, diğer taraftan içimize girip bizleri yönlendirmeye çalışıyor. Sinsice işler yapıyor. Bu nedenle işçilerin ortak çıkarlarını koruyan sendikalar olarak Uluslararası Çalışma Örgütü'nün ilkeleri uyarınca İşverenlere ve Devlete karşı bağımsızlığımızı özenle korumamız gerekiyor. **Sendikalar olarak bağımsızlığımızı hem Türkiye'deki işverenlere, hem de yabancı işverenlere karşı korumak zorunlu. Sendikalar olarak Türkiye'de devletten hiçbir yardım alamıyoruz. Kendi devletimizden alamadığımız yardımı tabii ki Amerika Birleşik Devletleri'nden de alamayacağız.** Asya-Amerika Hür

Çalışma Enstitüsü, yaptığı harcamalarda çok büyük bir oranda Amerikan Devletinin kaynaklarını kullanmaktadır. AAFLI, bilebildiğimiz kadarıyla bugüne kadar yapılan yayınlara göre, Amerikan dış politikası ile uyumlu olarak ve Amerika'da iktidarda bulunan sermaye çevrelerinin çıkarlarını ulusal bağımsızlık savaşı sonrasında kurulmuştur. Bizler ulusal onurumuza son derece düşkün insanlarız. Türkiye Yol-İş bünyesinde her siyasi görüşten arkadaşımız ve yöneticimiz vardır. Siyasi

---

bizzat Amerikan basını da dönem dönem AFL—CIO ve bağlı enstitülerin CIA ile birlikte çevirdikleri marifetlerle çalkalanmış, çürütülemeyen belgeler ortaya koymuş, Türkiye'de de AAFLI'nın direktörlerinin CIA ajanı olduğu ortaya konmuştu. BASS genel başkanı AAFLI'nın kullandığı paranın kaynağında ABD hükümet parası olduğunu bilmesine rağmen, onu savunmakla da açık bir çelişkiye düşmektedir. ICFTU'nun; Türkiye'deki işçi hak ve özgürlüklerindeki kısıtlamalara karşı çıkmaması, DİSK'lilerin yargılanması ve 12 Eylül hükümetine bakan vermesi gibi nedenlerle Türk-İş üyeliğini askıya alırken, Türkiye'deki bu ortamı kendi faaliyetlerinin artırılması için bulunmaz fırsat sayan AAFLI'nın Türkiye'deki varlığını "uluslararası dayanışma" saymak ise, muhalif olduğunu belirttiği Türk-İş yönetimini savunmaktan başka birşey değildir. "Türk sendikacısı da; AAFLI da ne yaptığını bilmemektedirler" diyen BASS genel başkanı, Türk-İş genel eğitim sekreteri Kaya Özdemir'e de aynı soruları yöneltseydik alacağımız yanıtların farklı olacağını düşünür müydü? O zaman aradaki ayrım nerededir? AAFLI'nın ne yaptığını bildiğine kuşku yok; ne yaptığını bilmeme sorunu daha çok kendimize, "Türk sendikacaları"na ilişkindir.

Avrupa'da yüz bulmayan AFL—CIO ve onun sendikal-politik anlayışını ülkemizden de kapıdışarı etmek, sendikal hareketin kendi yönünü bulmasında anahtar bir sorundur. 12 Mart'la "başlangıç", 12 Eylül'le "atılım" yapan AAFLI için bundan sonraki dönem "kovulma" dönemi olmalıdır. Onun yerine Avrupa sendikal hareketi ile uluslararası ilişki ve dayanışmayı geliştirmek gündeme alınmalıdır. ●

CTION

...se is "closed", but "it's not forbidden to try to ... possible," former Defence Minister Charles ...week. He called for the "greatest possible ...g the two French agents, Major Alain Mafart ...ique Prieur, who were each sentenced to 10 ...r last week by the Auckland district court on ...ughter and arson to which they had earlier ...

Union receiving secret US funds

AAFLI gibi Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonuna bağlı olan Hür Sendikacılık Enstitüsü FTUI'nin Fransa'da çevirdiği gizli işler hakkında bilgi veren 29 Kasım 1985 tarihli İngiliz The Guardian gazetesinin küpürü. The Guardian, haberini 27 Kasım 1985 tarihli Fransız gazetesi Libêration'a dayanarak veriyor. Haberin başlığı: "Gizli ABD fonlarını alan sendika".

AFL-CIO'YA BAĞLI ENSTİTÜNÜN FRANSA'DAKİ GİZLİ İŞLERİ

AMERİKAN İşçi Sendikaları Konferasyonu AFL-CIO, **Gün**'*ün geçen sayısında faaliyetleri hakkında bilgi verilen üç bölgesel enstitü aracılığıyla (AIFLD/Latin Amerika, AALC/Afrika, AAFLI/Asya) bu bölgelerdeki gelişmekte olan ülkelerin sendikal hareketlerini yönlendirmek ve onların kendi çıkarları doğrultusunda gelişimini önlemek istemektedir. AFL-CIO, yalnız gelişmekte olan ülkelerde değil, aynı etkinliği kuramasa ve ciddiye alınmasa da gelişmiş ülkelerde de enstitüleri aracılığıyla etkinlik kurmaya ve bu ülkelerin sendikacılığını etkilemeye çalışıyor. AFL-CIO'nun 1977 yılında kurduğu,sonra faaliyetleri pek etkili olmadığından 1983'te yeniden kurulan ve bir uluslararası programla çalışmalarını sürdüren bir dördüncü enstitü daha bulunuyor. Hür Sendikacılık Enstitüsü FTUI (Free Trade Union Institute) adındaki bu enstitü hakkında AFL-CIO'nun 1983 yılında genel kuruluna sunulan yönetim kurulu çalışma raporunun 2. cildinin 190-191. sayfalarında bilgi verilmektedir. Avrupa, Latin Amerika, Afrika, Asya ve Pasifik bölgesinde araştırma ve yayın programları yönettiği belirtilen enstitünün Fransa'daki gizli faaliyetleri hakkında Fransa'nın tanınmış gazetesi* **Libération**, *27 Kasım 1985 günü bir haber geçti. İngiltere'nin saygın gazetesi The Guardian'ın 29 Kasım 1985 günlü yayınında da FTUI'nın Fransa'da gizli faaliyeti ve arkasındaki finans kaynakları hakkında Libêration'a dayanarak bilgi verildi.*

Libêration gazetesinin yayınına göre, Fransız Sendikası Force Ouvriere (FO), AFL-CIO'ya bağlı FTUI'den yardım almaktadır. FO Sendikasının Nisan 1984 ile Ağustos 1985 arasında FTUI'den 830 bin dolar aldığı belirtilmektedir. Gazeteye göre paranın kaynağı ABD'de kurulu Ulusal Demokrasi Vakfı NED (National Endowment for Democracy)'den gelmektedir ki, bu örgüte Amerikan Kongresince 18 milyon dolar gibi bir para verilmektedir. Gazete sık sık FTUI'nın para akıttığı örgütlerden biri de Fransa'daki sağcı öğrenci sendikası UNI (Union Nationale Interuniversitaire)'dir. Bu örgüt FO'dan sonra en fazla parayı almıştır. UNI'nin aynı zaman dilimi içinde 575 bin dolar aldığını belirten Libêration gazetesi, Mayıs 1968'den sonra kurulan UNI'nin son üniversite seçimlerinde oyların ancak yüzde 3.3'ünü alabildiğini yazıyor.

AFL-CIO'ya bağlı bir enstitü olan FTUI'nin mali kaynağı olan Ulusal Demokrasi Vakfının başkanı Carl Gershman'ın Washington'da daha önceden yaptığı açıklamada, FO ve UNI'ye yukardaki miktarlarda para vermeyi tasarladıklarını yazan Libêration, sözkonusu vakfın idare heyeti üyeleri arasında AFL-CIO başkanı Lane Kirkland, eski ABD dışişleri bakanı Henry Kissinger ve Demokrat Parti'nin eski başkan adayı Mondale'in de bulunduğunu yazıyor. Gershman, Asya, Afrika ve Latin Amerika ile Polonya'daki Dayanışma gibi sendiklara da para verdiklerini, ayrıca ABD içindeki çeşitli örgütlere para dağıttıklarını açıklamış bulunuyor. Ulusal Demokrasi Vakfı ile ilgili olarak AFL-CIO'nun yukarda sözü edilen yönetim kurulu raporunun 232. sayfasında ortak işler yaptıklarını ve mali yardım aldıkları doğrulanmaktadır. Bu da AFL-CIO'nun devlet ve özel kurumlar kaynaklı fonları, başka ülkelerin içişlerine ve sendikal hareketlerini yönlendirmede kullandıkları yeni bir kanıt oluşturmaktadır.

AAFLI'nın Türkiye'de Türk-İş üzerindeki etkinliğine bakarak AFL-CIO ve bağlı enstitülerin Avrupa ülkelerinde etkin olduklarını düşünmemek gerekiyor. Bu ülkelerde sendikal hareketler AFL-CIO'ya ve enstitülerine yüz vermeyince AFL-CIO'ya da FO gibi etkisiz sendikalar ve üniversiteler seçimlerinde yüzde 3.3 gibi düşük oy alan öğrenci sendikası türünden küçük kuruluşlarla gizli işler çevirmek düşmektedir. Türk-İş'in ve bağlı sendikların Avrupa sendikacılık hareketinden alacağı dersler arasında, Avrupa sendikalarının AFL-CIO karşısında takındıkları bağımsız tutum da bulunmaktadır.

görüş farklarımıza rağmen, ulusal onur, sendikaların bağımsızlığı ve demokrasi konusunda aramızda en küçük bir ayrılık yoktur.

2. Bu konuyu özellikle vurgulamak istiyorum. Demin de belirttiğim gibi, sermayenin bizlere saldırısı ulusal sınırları aşmış durumda. Bugün bütün dünyada işçiler Shell Şirketi'nin Güney Afrika'daki faaliyetlerini protesto etmek için Shell ürünlerini boykot ediyor. Ne kadar güzel bir dayanışma örneği. Bu dayanışmayı son yıllarda biz de yaşadık ve yaşıyoruz. Ama AAFLI ile ilişkiler bundan çok farklı. Yani Türkiye'ye gelen her yabancı sendikacıya, kurulan her uluslararası ilişkiye uluslararası dayanışma diye bakmamak lazım. Kurulan ilişki dayanışma da olabilir, bizleri kendi ülkelerinin veya sermaye çevrelerinin çıkarları doğrultusunda yönlendirme girişimi de olabilir. Bize sorarsanız, AAFLI'nın ilişkileri uluslararası dayanışma değil. Biz Amerikan İşçi Sendikaları Federasyonuile, bağlı sendikalarla doğrudan ilişki kurmak istiyoruz. Üyesi bulunduğumuz uluslararası sendikal örgütler aracılığıyla da ilişkilerin geliştirilmesinden yanayız. Ama Amerikan devlet parasını harcayan ve Amerikan İstihbarat Örgütleriyle ilişkileri konusunda çeşitli iddiaların bulunduğu bir örgütün aracılığına ihtiyacımız yok. Size bir olay anlatayım. Bir süre önce Amerikan Duvarcılar Sedikası'ndan bir yetkili Türkiye Yol-İş Sendikası'nı ziyaret etti. Bizim AAFLI konusundaki hassasiyetimizi bilmiyordu. Bizimle ilişkilerinin geliştirilmesinden yana olduklarını, bize mali yardımda bulunabileceklerini söyledi. Kendisine cevabımda iki noktayı vurguladım. Önce bizim paraya ihtiyacımız olmadığını söyledim. Çok şaşırdı. Bizim Uluslararası ilişkilerden beklediğimiz şeyin para değil, tecrübelerin aktarılması, ortak programların oluşturulması olduğunu belirttim. İkinci olarak da, Amerikan Duvarcılar Sendikası ile ya doğrudan, ya da ikimizin de üyesi bulunduğu Uluslararası İnşaat ve Ağaç İşçileri Federasyonu aracılığıyla işbirliği yapmak istediğimizi vurguladım. Ne istediğimizi iyi anladı. Sonunda, arada AAFLI gibi bizi rahatsız eden bir kuruluş olmaksızın uluslararası ilişkilerimizi geliştirme ve uluslararası dayanışmayı güçlendirme kararı aldık.

Biz Türkiye Yol-İş Sendikası olarak diğer sendikaların her türlü çalışmasını saygıyla karşılıyoruz. Son yıllarda faaliyeti artan ve niteliği pek bilinmeyen bu kuruluşun niteliği öğrenildikçe, değerli sendikacı arkadaşlarımız AAFLI ile ilişkilerini sanırım yeniden değerlendireceklerdir. Üst örgütümüz Türk-İş için durum farklıdır. Türkiye'de sendikaların AAFLI'nın vereceği birkaç milyon liraya ihtiyacı olduğunu sanmıyorum. Türk-İş'in ayrı bir eğitim fonunun olmaması Türk-İş'in eğitim çalışmalarını sıkıntıya sokuyor. İstediğimiz, ilk genel kurulda Türk-İş'te güçlü bir eğitim fonunun oluşturulmasıdır. AAFLI, seminerlerinde Türkiye'den uzmanları değerlendiriyor. Bunu biz de, onları ihtiyacımız olmaksızın yapıyoruz. Hem de semineri AAFLI düzenliyor diye katılmama onurluluğunu gösteren değerli dostlarımızın da böylece seminerlere katılmasını sağlıyoruz. Konu,

Türkiye dışından uzman ve sendikacı getirmek ve konuşturmaksa, bunu yine doğrudan ilişki içinde olduğumuz sendikalar ve üst uluslararası örgütler aracılığıyla gerçekleştiriyoruz. Üst örgütümüz Türk-İş'in de bu tavrı benimsemesini diliyoruz. Türk-İş içinde savunduğumuz programın en önemli maddelerinden biri uluslararası dayanışmanın geliştirilmesi ve sendikaların bağımsızlığının korunması ilkesinin bir gereği olarak, AAFLI gibi yarı-devlet kuruluşlarıyla ilişkilerin kesilmesidir.

Kristal-İş Genel Başkanı Hasan Basri Babalı

1. Sendikamızın AAFLI ile ilişkisi yoktur.

2. AAFLI bir sendikal kuruluş değildir. Bizler uluslararası sendikal ilişki deyince uluslararası sendikal federasyonlarla, işkolu sendikaları ile ve tek tek sendikalarla kurulacak ilişkileri alıyoruz. AAFLI bu saydığımız ölçülerin hiçbirine girmiyor. AAFLI bir işçi örgütü, işçileri temsil eden, seçimle oluşmuş bir örgüt değildir. AAFLI, AFL-CIÓ (Amerikan Sendikalar Federasyonunun) kurduğu bir yan örgüttür. AAFLI bu anlamda bir sendikal örgüt niteliği taşımadığı için muhatap kabul edilmesini doğru bulmayız. Burada AFL-CIO'nun konumunu açmak gerekecek: AFL-CIO işçi sınıfının uluslararası birliği konusunda hep olumsuz tutum takınmış ve Amerikan tipi sendikacılığın şiddetli savunucularındandır. İkinci dünya savaşının ertesinde işçi sınıfının uluslararası sendikal birliğinin parçalanmasında AFL-CIO başı çekmiştir. Bu dönemde uluslararası sendikal birlik tek çatı altında DSF (Dünya Sendikal Federasyonu) çatısı altında sağlanmıştı. ICFTU'nun kurulmasından sonra da AFL-CIO aynı olumsuz tutumu sürdürmüş DSF ve ICFTU arasında belirli yakınlaşmalar görülmesi üzerine bu örgütten de ayrılarak uzun yıllar hiçbir uluslararası birlik içinde yer almamıştır. İşçi sınıfının uluslararası sendikal birliği konusunda böylesine parçalayıcı bir tutum izleyen AFL-CIO'nun AFFLI ve benzeri uluslararası kurumlar kurmasının ardında iyiniyetler olabileceğine inanmıyoruz! AAFLI amerikancı sendikacılık anlayışını özelikle azgelişmiş ülkelere yaymak için kurulmuştur.

Tüm bunlardan öte AAFLI ile ilgili çok çeşitli ve güçlü kanıtlara dayalı idialar varken AAFLI ile ilişkileri sürdürmenin Türk sendikacılığının saygınlığını etkileyeceğini düşünüyoruz. Bunların yerine uluslararası sendikal kuruluşlarla, örneğin üyesi bulunduğumuz ICFTU ile Avrupa Sendikalar Federasyonu ile, Uluslararası işkolu federasyonları ile yani işçi sınıfına dayanan örgütlerle ilişkiler geliştirilmelidir. AAFLI yerine uluslararası saygınlığı büyük olan ILO ile ilişkiler geliştirilmeli, ILO ile birlikte çalışmalar yapılmalıdır.

1980 sonrası Türkiye sendikal hareketi ile çok geniş bir dayanışma gerçekleştirildi. DSF'den ICFTU'ya kadar birçok uluslararası kuruluş dayanışma gösterdi. AAFLI ise kendisini Türk-İş içerisinde daha da kökleştirmenin yollarını aradı. AAFLI sendikal bir örgüt olmadığı için, işçi sınıfını hiçbir şekilde temsil etmediği için tam tersine Amerikancı sendikacılık anlayışının temsilcisi, bir misyoner örgütü olduğu için dayanışma göstermesini zaten beklemiyorum. Bu AAFLI'nın tabiatına aykırı. AAFLI Türkiye'de sendikal özgürlüklerle değil, kendi etkinliğini korumakla ilgilenmiştir. Ayrıca AAFLI'nın Amerikan hükümet politikasına ters düşmesi sözkonusu olamaz; çünkü AAFLI'nın fonlarından bir kısmının Amerikan yardım örgütü AID'den geldiği Amerikan basınında bile yeralmıştır.

BASS Genel Başkanı Servet Kahyaoğlu

1. BASS Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu üyesidir. Türk-İş ile AAFLI arasında çeşitli sendikal alanlarda, örneğin işçi eğitimi, sendikal araştırma, kooperatifçilik, kadın işçiler, gezici tarım işçilerinin sorunları gibi alanlarda geliştirilen bir proje çerçevesinde çalışmalar yapılmaktadır. BASS da, çeşitli zamanlarda sendikal eğitim alanında AAFLI ile ortak çalışma yapmıştır.

AAFLI 1967'lerde, Amerikan İşçi Sendikaları Konfederasyonu (AFL-CIO) Uluslararası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonu (ICFTU) üyeliğinden ayrıldıktan sonra oluşturulmuştur. O tarihlerde Amerikan sendikacılığı, kendilerine özgü sebeplerle hür sendikacılık topluluğundan ayrılırken, dünyada hemen her ülke sendikacılık hareketleri ile "ikili ilişkiler" kurmaya çaba sarfetmişlerdir. Asya kıtası için AAFLI oluşturulurken, Afrika, Güney Amerika için de benzer enstitüler kurulmuştur. AAFLI'ya ve diğer kıtalarda faaliyet gösteren diğer enstitülere yönelik suçlamaların iki kaynağı vardır. Bunlardan birincisi Sosyalist Ülkeler, ikincisi Amerikan sendikacılık hareketinin bir bölümü. AAFLI'nın CIA ile ilişkisi olduğu iddiası da yine bu iki kaynak tarafından ortaya atılmıştır. Ancak aynı tarihlerde özellikle Amerikan sendikacılık hareketi içinde de önemli bir çatışma vardır. AAFLI ve benzeri diğer enstitüler esas itibariyle sendikal kuruluşlardır; sorun bu kuruluşların niteliğinden değil, kullandıkları fonların

"kaynağından kaynaklanmakta"dır. Fonlarda kısmen ABD hükümeti parası vardır. Buradan hareketle, Enstitünün hükümet politikası uyguladığı vs. ileri sürülmektedir.

AAFLI'ya egemen olan yaklaşım ne olursa olsun, Türkiye'de ne yapmaktadır, ne yapmamaktadır sorusuna cevap aranması daha doğrudur. AAFLI Türk-İş ile, sendikalarla,

Türk-İş ya da sendikalar tarafından geliştirilen çalışmalara katkıda bulunmaktadır. Programı yapan, uygulayan Türk sendikacılarıdır, AAFLI'nın, ortak çalışmayapılması konusuda bir anlaşmaya varılmışsa, çalışmaya finansman yönünden katkısı vardır. Bunun da ne CIA ile ne de diğer bazı yakıştırmalarla uzak yakın ilgisi düşünülemez.

2. ICFTU gibi uluslararası örgütlerin Türkiye'de dayanışmaya girerken AAFLI'nın buna yanaşmadığı iddiası kesinlikle doğru değildir. ICFTU içinde Amerikan sendikacılığı yaklaşık 20 milyon işçi ile temsil edilen dev bir kuruluştur; AAFLI de bu örgüte bağlıdır. İddianın aksine AFL-CIO da, AAFLI da işçi hak ve özgürlüklerinin korunması mücadelesinde, Türk-İş'e destek olmuşlardır. Türk-İş/AAFLI ilişkisi gereğince fazla da büyütülmemelidir. AAFLI Türk-İş açısından belli bir sözleşme çerçevesinde ortaklaşa çalışma yürütülen bir örgüt durumundadır. ICFTU'nun Türk-İş'in üyeliğini askıya aldığı dönemde, Türk-İş/AAFLI Proje Antlaşması yürürlükte kalmıştır. AAFLI de Türk-İş'e karşı bir tavır içine girmemiştir. Daha sonra üyeliğin askıya alınması kararı kalkmıştır. Olay bundan ibarettir.

Türk-İş/AAFLI Sözleşmesinin feshi için gerekli tek neden görmüyorum. CIA, KGB vs. suçlamaları ile hiçbir noktaya varılamaz. Türk sendikacısı da, AAFLI de ne yaptıklarını bilmektedirler.

Petrol-İş Genel Başkanı Cevdet Selvi

1. AAFLI ile sendikamızın direkt olarak hiçbir ilişkisi olmamıştır.

2. Geçmez. Ayrıca, AAFLI Türk-İş'in muhatabıdır. Sanıyorum Türk-İş yetkilileri daha geniş değerlendirme yapabilir.

Belediye-İş Genel Başkan Vekili Çetin Göçer

1. AAFLI ile hiçbir ilişkimiz yoktur.

2. Hayır geçemez. AAFLI uluslararası bir enstitüdür.

TGS Genel Başkanı Oktay Kurtböke

1. Türkiye Gazeteciler Sendikası ile AAFLI arasında geçmişte de günümüzde de herhangi bir ilişki olmamıştır.

2. Biz Türkiye Gazeteciler Sendikası olarak böyle bir işbirliğinin gerektiğini hiç düşünmedik. Sendikal alanda uluslararası ilişkilerimizi bağlı olduğumuz Uluslararası Gazeteciler Federasyonu (FIJ) aracılığıyla sürdürüyoruz. Bunun da yeterli olduğu kanısındayız.

Deri-İş Genel Başkan Yardımcısı Munzur Pekgüleç

1. Türkiye Deri-İş Sendikası olarak AAFLI ile ilgili hiçbir ilişki içinde bulunmadık. Bu kuruluşun Türkiye işçi sınıfı için ciddi olabilecek hiçbir yararı olmamakla beraber, işveren çıkarları doğrultusunda seminerler vererek işverenlere hizmet ettiği düşüncesindeyiz.

2. AAFLI ile ilişki kurmayı, Türkiye işçi sınıfının uluslararası ilişkisi olarak değerlendirmek mümkün değildir. Türkiye işçi sınıfının en zor dönemi olan 1980 sonrası AAFLI'nın bu umursamaz tutumu da buna örnektir.

Basın-İş Genel Başkanı Ali Ekber Güvenç

1. AAFLI ile bugüne kadar herhangi bir ilişkimiz olmadı. Ortak bir çalışmayı da hayata geçirmedik. AAFLI Amerikan tipi sendikacılığı, az gelişmiş ülkelere yerleştirmesi için uğraş veren bir kurum olarak değerlendiriyorum. Sınıf sendikacılığından uzak, "tarafsız", siyasal partilerle ilişki kurmaktan kaçınan "apolitik" bir nitelik Amerikan sendikacılığının önemli nitelikleridir. Bu temel düşünceden hareketle AAFLI'yı sendikal bir örgüt olarak düşünmemiz büyük bir hata olur.

2. Sendikaların uluslararası konjonktürde birbirleriyle iletişim halinde bulunması bir dayanışmanın göstergesidir. Dünya işçilerinin ve sendikalarının birbirinden öğreneceği çok şeyler vardır. Ve hergünden daha fazla uluslararası dayanışmaya gereksinimleri vardır.

AAFLI gibi bir kuruluşun hedefi dayanışma olmadığı için kaygıları çok daha farklı. AAFLI bugün Türkiye'de tam anlamıyla "sendikal özgülüğü" hiçe sayarak Amerikan sendikacılığının Türkiye'de uygulanması için çalışmalarını sürdürmektedir. Hedef azgelişmiş ülkelerdeki işçi hareketini kendine özgü bir biçimde etkilemek ve manüple etmektir.

Sendikalar işçi sınıfının özlemlerini dile getiren kuruluşlar olduğundan bağımsız birer kurum olabilmelidirler. Uluslararası Çalışma Teşkilatının sendika özgürlüğü konusunda bağlayıcı kararları bulunmaktadır. Bu bağlamda AAFLI uluslararası kuralları da çiğneyen bir oluşum içindedir.

Bugünün koşullarında sendikaların devletten, işverenden ve AAFLI'dan bağımsız kalabilmeleri ve kendi özgürlüklerine sahip çıkmaları Türk sendikacılığının geleceği açısından bir kimlik sorunu halini almıştır.

Türk-İş'le AAFLI'nın ilişkileri 1972'lerde başlamış ve o günden bu güne kadar AAFLI Türk-İş'in içine tamamen girmiştir. Özellikle eğitim seminerleri AAFLI'nın istemleri doğrultusunda yapılmakta, finansmanı da kendisi sağlamaktadır. Bu olguyu biraz genişletirsek Türk sendikacılığı AAFLI'dan sorulur ve kararlar Beyaz Saray'dan verilir. İşte sendikal bağımsızlığı zedeleyen en önemli unsur budur. Ve bu olgunun "yardım"la uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur.

Bu perspektiften konuya yaklaşım sağlarsak, Türk-İş'in önümüzdeki aylarda yapacağı genel kurulda bu husus acil bir sorun olarak gündeme getirilmelidir. Misak-ı Milli sınırları içinde tüm sendikaların bu "paravan örgüt"le ilişkilerinin kesilmesi konusunda önemli adımlar atılmalı ve tartışılması sağlanmalıdır.

AAFLI konusuda başlayan bu tartışmayı çok sağlıklı ve geç başlatılmış bir konu olarak algılıyorum. Yine de Türk aydınının bu konuya hassas ve duyarlıklı bakması beni olağanüstü umutlandırdı. Başlatılan bu platform bence bir panelle daha da zenginleşebilir. Bu sorunla ilgilenmiş araştırma yapmış bir aydın, bir sendikacı ve bir de Türk-İş yöneticisinin katılacağı bir panel bu alanda oldukça dinamik bir takım olguları ortaya çıkarabilir.

Sendikalarda ve Türk-İş'de Saflaşma

Her uluslararası ilişki uluslararası dayanışma değildir. AAFLI'nın içinde bulunduğu bir uluslararası ilişki, Türkiye'deki sendikal hareketi ABD hakim sınıflarının çıkarları doğrultusunda yönlendirme çabasıdır.

YILDIRIM KOÇ

TÜRKİYE'de verilen mücadeleler sonucu demokrasinin sınırları genişletildikçe, sendikalarda ve Türk-İş'te saflaşmalar daha net bir biçimde ortaya çıkıyor. 1986 yılında sendikaların ve Türk-İş'in genel kurulları toplandığında ve saflar oluştuğunda, ayrılıklar ve ittifaklar hangi temellere dayanacak? Geçmiş dönemlerde programlar üzerinde fazla tartışılmadığını biliyoruz. Bugün, sendikal harekette, içeriği yeterince belirlenemeyen "sosyal demokrat" gibi kavramlarla uğraşmak yerine, somut programlara eğilmek daha yararlıdır.

Sendikalarda ve Türk-İş'te genel kurullarda saflaşma şu noktalar kıstas alınarak gerçekleştirilebilir:

1. Uluslararası dayanışma mı, AAFLI mı? Sendikal hareket uluslararası dayanışmayı ve özellikle Avrupa işçi hareketi ile işbirliği ve güçbirliğini geliştirmek zorundadır. Buna karşılık, ABD hakim sınıflarının çıkarları doğrultusunda faaliyet gösteren ve onların bir aracı olan şaibeli AAFLI, sendikaların büyük bir bölümünün içine girmiştir. Her uluslararası ilişki uluslararası dayanışma değildir. AAFLI'nin içinde bulunduğu bir uluslararası ilişki, Türkiye'deki sendikal hareketi ABD hakim sınıflarının çıkarları doğrultusunda yönlendirme çabasıdır. Sendikacılar uluslararası dayanışma ve AAFLI arasında bir seçim yapmak zorundadırlar.

2. Demokrasi mi, özgürlüklerin kısıtlanması mı? Bugün bazı sendikacılar birinci sorunlarının demokrasi olduğunu söylüyorlarsa da, bu konuda ne kadar samimi olduklarına bakmak gerekir. Bunun kıstaslarından biri askeri müdahalelere karşı takınılan tavırdır. 1960 ve özellikle de 1971 ve 1980 askeri müdahalelerinin hemen ardından bazı sendikacıların ve sendikaların yaptıkları açıklamaları ve aldıkları tavırları hatırlamak yerinde olacaktır. Sendikaların devletten ve işverenlerden bağımsızlığı ve bunların aleti olmaması da son derece önemlidir. Ayrıca, Türkiye'de DİSK konusunda alınan tavır da önemli bir kıstastır. Batı Avrupa ülkelerinde geçerli özgürlüklerin tümünün ülkemizde de geçerli olması isteniyor mu, istenmiyor mu? Sendikacılar bu konuda da tavır belirlemek zorundadırlar.

3. Sendika-içi demokrasi mi, ağalık mı? Bugün hiçbir sendika yöneticisi sendika ağası olduğunu söylemiyor. Herkes, sendika-içi demokrasiyi savunuyor ve uyguladığını iddia ediyor. Ancak uygulamada bazı sendikalarda tabanın söz ve karar sahibi olma ilkesinin uygulanmadığı, sendika temsilcilerinin atanmasından delege seçimlerine ve genel kurullara kadar birçok alanda demokrasi ile bağdaşmayan oyunlara başvurulduğu görülüyor. Bu konuda da açık tavır ve uygulama gereklidir.

4. Yaygın kitle eylemleri mi, diyalog mu? Güç, kullanıla kullanıla gelişir. İşçi hareketi, üretici, seçmen ve tüketici olarak öz gücüne güvenini ancak kitle eylemleri içinde kazanır. Sendikacılar işçi haklarını koruma ve geliştirmede hangi yöntemi savunduklarını ve uyguladıklarını açıkça belirtmek ve davranışlarıyla göstermek zorundadır.

5. Örgütlenme kampanyası mı, içine kapanmak mı? Türkiye'de halen örgütlenme hakkına sahip 5 milyonun üstünde işçi varken, sendika üyesi sayısı 1,9 milyon dolayındadır. Memur statüsünde çalıştırılan ücretliler de hesaba katıldığında, ücretliler arasında sendikalaşma oranı yüzde 20 kadardır. Sendikal hareket üye sayısını büyük ölçüde artırmadığı taktirde hiçbir önemli sorununu çözemez. Üye sayısının artırılması ise tek tek sendikaların birbirinden bağımsız çalışması yerine, daha merkeziyetçi ve örgütlü bir çabayı gerektirmektedir. Bir taraftan bugüne kadar sendikanın girmediği işyerleri örgütlenirken, diğer taraftan toplu sözleşmenin uygulandığı işyerlerinde kapsam dışı bırakılan ve bu nedenle de sendika dışında kalan büro elemanları ve teknik personel örgütlenmelidir. Özel sektörde çalışan mühendisler ve mimarlar da sendikalara alınmalıdır. Yeni kabul edilen, KİT'lerin özelleştirilmesiyle ilgili yasadan (Yasa No. 3291, Resmi Gazete: 3.6.1986) ötürü sendikal haklardan yoksun bırakılması istenen KİT çalışanlarının bu haklara kavuşturulması görevi sendikaların önündedir. Bu insanlara da örgütlenme hakkı sağlanmalıdır.

Sendikacılar, savundukları görüşlerle ve uygulamalarıyla, ülke çapında merkezi bir örgütlenme kampanyasından yana mı olduklarını, yoksa yalnızca kendi başlarını kurtarma çabası içinde içlerine kapandıklarını mı göstermek zorundadırlar.

Saflaşma soyut kavramlar değil, somut programlar etrafında olmalıdır. Bugün tartışılması gereken de bu somut programların içeriğidir. ●

Sol Parti Tartışmaları

Nokta dergisi, 6 Nisan ve 8 Haziran tarihli sayılarında **Behice Boran**'la yaptığı bir söyleşiden bölümler yayınladı. İlki göçmenlik günlerini ve sorunlarını anlatan bir bölümdü. İkincisindeyse, sosyalist bir parti kurmak için M. Ali Aybar-Doğu Perinçek çevrelerinin yürüttükleri çalışmalardan yola çıkılarak, sosyalist parti çalışmaları üzerine düşüncelerini veriyordu.

Boran'ın özellikle bu konuşmada üçüncü soruya verdiği yanıt, daha sonra ayrı ayrı Melih Cevdet Anday, Oktay Akbal, Uğur Mumcu, Yeni Gündem dergisi tarafından konuyu tartışan yazılarda aktarıldı.

Boran, Nokta dergisinin, "Türkiye'de ve yurtdışında son yıllarda ençok sorulan soru 'demokrasiye dönüldü mü, dönülmedi mi?' oldu. Son 5.5 yılın getirdiği değişimler ışığında bu konu üzerine değerlendirmenizi alabilir miyiz?" biçimindeki sorusuna verdiği uzun yanıtının ilgili bölümünde, sorunu iki ayrı yanıyla ele alıyordu.

Geçtiğimiz haftalar içinde yoğun olarak tartışılan bu görüşlerin tümünü, tartışmalara önemli açıklıklar kazandıracağı inancıyla yayınlıyoruz.

Behice Boran

"Demokratik hak ve özgürlükleri tam boyutta içeren bir demokrasiyi amaçlayan bir parti kurulabilir..."

"...DEMOKRASİ mücadelesinin gelişmesi, güçlenmesi ve tam başarıya ulaşması açısından üç noktayı gözden kaçırmamak gerekir. Birincisi, yasal partiler yelpazesinde solda en önemli yerin açık olması ve bugünkü koşullarda bu yerin doldurulamayacağıdır, bir başka deyişle, kapitalizmden sosyalizme geçmeyi ve sosyalizmi kurmayı amaçlayan ve gerçekten bu hedefe yönelik geçerli bir ideolojik-politik çizgi izleyen işçi sınıfı partisi kurulamıyacağıdır. Buna soyunur görünen girişimlerin yanılgısına kesin düşmemeli, bu tür girişimlere kararlılıkla karşı çıkılmalıdır. Demokratik hak ve özgürlüklerin işçi sınıfının politik ve sendikal düzeyde serbestçe örgütlenip faaliyette bulunmasını kapsayacak boyutta tam gerçekleştirilmesi demokrasi mücadelesinin başta gelen hedeflerinden biridir. Emperyalizmin ve ortakları egemen güçlerin düzmece sosyalist parti hatta partiler kurdurtmayı tezgahlayabilecekleri de unutulmamalıdır.

Öte yandan, 1980 öncesi parlamenter demokrasi türünün ötesinde, gelişkin ve gelişmeye açık, demokratik hak ve özgürlükleri tam boyutta içeren bir demokrasiyi amaçlayan, böyle bir demokrasinin gerçekleştirilmesi ekonomik ve sosyal dönüşümleri öngören bir parti programında, pratiğinde ilkeli, gerçekçi, tutarlı ve dirençli bir parti kurulabilir, olanaklar varsa gecikmeden kurulmalıdır düşüncesindeyim.

İkinci önemli nokta, demokrasi güçlerinin ve solun örgütsel bölünmesinden yakınmanın bir bakıma gereksiz olduğudur. Gerçekten ayrı politik çizgilerde olan eğilimlerin ayrı örgütlenmeleri doğaldır. Sadece "birleşme güçlenmedir" düşüncesiyle yapılan zorlama, yapay birleşmenin, büyük bir olasılıkla, birleşik partinin değişik yönlere çekilmesi, iç sorun ve çekişmelerden ötürü topluma yönelik politikaları üretip uygulayamaması sonucunu doğurabilir. Bugünkü aşamada, partilerin ve politik eğilimlerin kendi program ve görüşlerini, bağımsız varlıklarını koruyarak demokrasiyi gerçekleştirmeye ilişkin somut hedefler ve yapılacak işler konusunda işbirliği ve eylem birliği yapabilmeleri önemlidir. Bu düzey ve biçimde beraberliğin ve birliğin gereği mutlaktır.

Demokrasi mücadelesinde üçüncü önemli nokta, ABD emperyalizminin büyük bir dikkatle pusuda müdahaleye hazır beklediği olgusunun hiç mi hiç unutulmaması, gözden kaçırılmaması gereğidir. Desteklediği "otoriter, ABD dostu" ülkelerde istikrarın dayatılan rejim modelinin gerektiğinde dışına çıkarılarak dahi korunması ABD'nin baş kaygısı ve hedefidir..."

GÜN'ün sayfalarına Mart ayından beri süren "Sol Parti Sorunu"na yönelik yazılar/mektuplar gelmeye devam ediyor. Bu sayıda da bunlardan bir tanesinin özetini yayınlıyoruz. Önümüzdeki günlerde Nokta ve Yeni Gündem dergilerinin yürüttükleri yayının da katkısıyla sorunun daha da boyutlu biçimde tartışılmaya başlanacağı görülüyor. Tartışma ne yazık ki, henüz kavram kargaşasından kurtulabilmiş değil. Çoğu kez, "sosyalist bir partinin kurulması" önerisi, tartışmasını yaptığımız "sol parti sorunu" ile karıştırılıyor. Konuşmalarda bu kavramlar çoğu kez aynı şeyi tanımlamak içinmiş gibi kullanılıyor. Ve yürüttüğümüz tartışmanın asıl yönelmesi gereken temelleriyse henüz yeterince ayrıntılı biçimde tartışılamıyor. Ancak önümüzdeki günlerin bu olumsuzluğu da aşacak bir tartışma zenginliği yaratacağına inanıyoruz.

Neden, nasıl bir "sol parti?"

Son altı yıllık süreç göstermiştir ki, ortaya konan tüm uygulamalar işbirlikçi tekelci azınlığın ve bunların dış ortaklarının çıkarlarını ve egemenliğini koru-

mak ve politik gücünü kullanmak için gerçekleştirilmiştir. Gelinen noktada, toplumsal muhalefetin çeşitli kesimlerinde iktidarın uygulamaları yaygın olarak tartışılmaya başlanmış ve birçok alanda muhalefet sesi yükselmeye başlamıştır.

Toplumsal yaşamın bugün gelinen aşamasında, toplumun en geniş kesimlerinin dilek ve özlemlerini örgütleme, yönlendirme, öncelikle gelişkin bir demokrasiye ulaşma, toplumsal dinamiğin yollarını daha sağlıklı bir biçimde açma, dahası, anti-tekel, anti-emperyalist, anti-faşist, anti-şoven, barışçı yönde köklü dönüşümler yapma yolunda devrimci-demokrat, sol ve sosyalist güçlerin iş, eylem ve cephe birliğini her alanda gerçekleştirme ve somutlama zorunluluğu gündeme gelmiştir. Bu noktada sorun bahsettiğimiz iş, eylem ve cephe birliğinin hangi yöntemle yaşama geçeceğidir. İşte "sol parti" tartışmalarını bu boyutta ele almak gerekir.

Bugün, birçok tartışma platformunda "sol parti", "sosyalist parti" kavramları birbirine karıştırılmakta ve birbirlerinin yerine kullanılmaktadır ve "sosyalist parti" kavramı, "sol parti" tartışması içinde devrimci-demokrat, sol ve sosyalist güçler arasında da belli bir bulanıklığa yol açmaktadır. "Sol parti" tanımı birçok tartışma platformunda sosyalist parti yerine kullanılmakta, ilkeler karıştırılmakta, net bir ayrım çizgisi çekilememektedir. Bu noktada bir kez daha özellikle belirtmek gerekir ki, "sol parti" bir sosyalist parti değildir. Asıl olarak hedeflenen "sosyalist düzlemde politik birliğin sağlanması da değildir.

Peki sol parti olarak önerilen bu biçimin içeriği nedir? Hangi zemin, hangi temel program temelinde içi doldurulacaktır, bu aracın? Yanıtı verilmesi gereken sorulardan biri budur. Bu soruya yanıtımız, içeriğin bir cephe birliği şeklinde doldurulması gerektiğidir.

Peki parti zemininde böyle bir birliktelik gerçekleşebilir mi? Bizce bu türden bir birlikteliğin nesnel zemini oluşmaktadır. Neden;

— Sosyal demokrasinin solundaki güçleri temsil eden bir örgütlemenin gerekliliği her geçen gün biraz daha kavranmakta, çeşitli platformlarda bu gerçeklik dile getirilmektedir.

— Daha önemlisi , devrimci-demokrat, sol, sosyalist güçlerin cephe birliğini yaratma konusu yıllardır tartışılan bir sorundur. Ancak sorunun, genel doğruların yıllar ve yıllar boyu ayrı ayrı ağızlardan yinelenmesiyle çözülemeyeceği defalarca görülmüştür.

Bu aşamada özenle üzerinde durulması gereken iki nokta vardır:

Birincisi, bu birliktelikten değişik bakış açılarına sahip görüşlerin tek bir potada erimesini anlamamalıyız. Elbette ki görüşler kendilerini yaratan nesnel koşullar sürdükçe varlıklarını da bağımsız yaklaşımlarını da sürdürürler. Ne bu gerçek birleşiklikzemininiengellemeli, ne de birleşiklik zemini bağımsız yaklaşım biçimlerinin yolunu kesmeli, karşılıklı dayatmacılığın gerekçesini yaratmalıdır.

Elbetteki ortak eylem içindeki kalıcı birliktelikler, bakış açılarındaki ortaklaşmalar, politik yakınlaşmalar için olumlu bir ortam yaratabilir, bilimsel dünya görüşünün yaygınlaşması ve politik birliğin sağlanması yolunda verimli bir ortam oluşturulabilir.

İkincisi, ortak birleşik gücün yaratılması yolundaki karşılıklı görüşmelerin toplumsal pratik içindeki demokrasi güçlerinin savaşımları ve ortak zemin arayışlarıyla karşı karşıya konmaması gerçeğidir.

Cephe birliğinin bir yöntemi olarak önerilen "sol parti" kavramı ve bu kavram üzerindeki somut görüşmeler ile tabanda, yerel düzlemde, günlük savaşım içinde oluşacak eylem birliklerini karşı karşıya koymak bağışlanmaz bir yanlışa düşmek olur.

Diğer bir temel hata, ağır baskı ve gericilik koşullarında gerek savaşımın, gerekse bu savaşım içindeki güç ve eylem birliğinin kendiliğinden gelişeceğini, daha da ötesi kurumsallaşacağını sanmaktır.

Daha önce de belirttiğimiz gibi, ortak noktalarda birleşebilecek güçlerin ayrı ayrı yükselttikleri hatta bazı noktalarda ortak tavır içinde geliştirdikleri savaşımların tek bir merkezi koordinasyon altında yürütmenin araçlarını yaratma yönündeki öznel girişkenliği sağlamak, bunun da gecikmeden yolunu açmak gerekmektedir. Ağır baskı ve gericilik koşulları da bu birlikteliğin zorunlu nedenini yaratan ortamlardır.

Birkez daha belirtmek gerekir ki, asıl tartışılan konu anti-tekel, anti-emperyalist, anti-faşist, anti-şoven, barışçı bir cephe birliğinin yaratılmasıdır. Ve yine söylemeliyiz ki, bunu yaratmanın birliğinin bir "sol parti" şeklinde somutlanabileceği inancındayız.

Burada düğüm noktası, devrimci-demokrat, sol ve sosyalist güçlerin savunma durumundan kurtulma zorunluluğudur. Ve ancak varolan nesnel durumun bilimsel tahlili ışığında öznel müdahaleyi zamanında ve doğru olarak yapabilmek, sürekli savunma durumuna son verebilir.

Tarih bizi bu girişkenliğin yolunu açmaya zorlamaktadır...

Metin Ulucan/İzmir

GÜN'ÜN YORUMU

TARTIŞILAN bir konuda, toplumun ilgisinin yoğunlaştığı bir tartışmada anlaşılır olmak önem taşır. Anlaşılır olmaksa, öncelikle söylenenlerin olabildiğince net biçimde dile getirilmesiyle olasıdır.

Son aylarda sol, devrimci demokrat, sosyalist akımların yoğun biçimde tartıştıkları konu da, öncelikle söylenebileceklerin belirli bir nitelikte dile getirilmesini gerektiriyor. Kavramların yerli yerine oturması, varolan toz dumanın kalkması buna bağlıdır.

Ancak bu netliğin, açıklığın duyurulması da en az bu kadar önem taşıyan bir yan. Söylenenlerin, yazılanların özü zedelenmeden aktarılması, dergi/gazete sayfalarına geçmesi, gereksiz yeni tartışmaların baştan önüne geçecek basit bir titizlik. Bu titizlik gösterilmediği durumlarda, örneğin eksik bir aktarmada, vurguları ve özü kaymış bir özetlemede, ortaya yeniden açıklamalar yapmayı gerektiren, bu arada gereksiz ve sonuca götürmeyen ek tartışmalar yaratan bir durum çıkıyor. Doğal olarak da toza dumana yenileri ekleniyor, kavramlar karışıyor, sonuç almak daha da zorlaşıyor.

Örnek oarak verdiğimiz konu da böylesine bir olumsuz ortamda tartışılma şanssızlığını taşıyor; açıklamalar açıklamaları, yanıtlar yazıları izliyor ve dergimizin Mart ayından beri ısrarla sürdürdüğü "sol parti tartışmaları" çeşitli yayınların sayfalarında özü değişmiş biçimde tartışılıyor. Aybar ve Perinçek çevrelerinin yürüttükleri sosyalist bir parti kurma girişimleriyle karıştırılıyor, sorulan sorulara verilen yanıtların yalnızca bir cümlesi/paragrafıyla yetinilmeye çalışılıyor. Ve sonuçta belki "popülerleşmiş" ama, özü tümüyle yitirilmiş bir tartışma sürdürülebiliyor.

Bir kez daha ve altını çizerek vurgulayalım, GÜN sayfalarında aylardır tartışmaya açılmış olan "sol parti", devrimci demokrat, sol ve sosyalist güçlerin demokrasi programı çerçeveside oluşturacakları bir cephenin somutlanması olarak önerilmektedir. Sorunun özü demokrasi cephesidir, amacı gelişkin, kalıcı bir demokrasinin ülkemizde de oluşturulması için sol güçlerin birliğini oluşturacak bir tartışmayı yaratmaktır.

Bu doğrultuda GÜN bir yayın olarak üzerine düşen titizliği göstermekte ve tartışmaların yaratıcı bir kanalda akması için söylenenleri net, özünü ve vurgularını koruyarak aktarmak, yayınlamak sorumluluğunu ,sürekli önde tutmaktadır. Sanıyoruz, bu titizlik ve sorumluluk tartışmaya katılan ya da aktaran tüm çevreler ve yayınlar için de geçerli olmak durumundadır.

Güçlülüğün koşulu birlik

Otomobil-İş Sendikası'nın aylardır tartışması yapılan genel kurulunda, yönetimi sınıf ve kitle sendikacılığından yana tavır koyanlar kazandı. İlhan Dalkılıç sendikanın genel başkanlığına seçilirken Halis Kaya Genel Başkan Yardımcısı, Sami Ataç Genel Sekreter, Eyüp Öner Mali Sekreter, karşı listeden Kartal Şube Başkanı Ali Rıza İkisivri örgütlenme sekreteri oldu. Her iki listeden eğitim sekreterliği için aday olan Müslüm Akdeniz ve Necati Arıcı eşit oy (98 oy) aldılar. Daha sonra oyların düşük sayıldığına karar veren ilçe seçim kurulu Necati Arıcı'nın eğitim sekreteri olduğunu açıkladı.

Bilindiği gibi Otomobil-İş'te demokratik sendikacılık anlayışı doğrultusunda ortaya çıkan gelişmeyi hazmedemeyen eski genel başkan Aydın Özeren ve ekibinin, eski delegeler arasında imza toplayarak açtığı kampanya sonucu açılan dava ile mahkeme, sendikanın olağanüstü genel kurula gitmesine karar vermişti. Kongrenin birinci gününde hemen her konuşmaya müdahale eden Aydın Özeren ekibinin girişimlerine karşın, işçiler sakin davrandılar. Genel kurulda konuşan işçiler, özellikle sendikayı bugüne getiren etkenleri sıralarken, içinde bulunulan bu durumun MESS patronlarıyla onun iktidardaki uzantılarına hizmet ettiğini dile getirdiler.

İlhan Dalkılıç ise, yaptığı konuşmada Otomobil-İş Sendikasına parıltılı gözlerle bakanlar olduğu gibi, kem gözlerinin olanca karanlığı içinde gözleyenlerin de bulunduğu, onların sendika üzerinde beklenti ve hesapları olduğuna değinerek özetle şunları söyledi:

"Elbette, bunlar Otomobil-İş'in gelişip güçlenmesinden hoşnut değiller. Endişeleri var. Sendikamız, işçi sınıfımızın beklentilerine cevap verecek, işçilerin kaybettiği hakları geri alabilecek potansiyeli oluşturuyor. Bu potansiyeli eritmek için, her yolu denediler, deniyorlar. İki arada bir derede sendikamızın kayyım eli ile kongreye gitmesini bu çabaların dışında değerlendirmek mümkün değildir."

Genel kurulun ikinci gününde yapılan seçim akşam saat 17.00'de sona erdi. Oyların sayımı sonucunda İlhan Dalkılıç Genel Başkan seçildi.

Dalkılıç, Genel Başkan ilan edildikten sonra yaptığı konuşmada, kongrenin çok çekişmeli geçtiğini ve işçilerin büyük bir olgunluk gösterdiğini belirterek, "İşte demokrasi budur," dedi. Bunun üzerine salonda bulunan tüm işçiler "Yaşasın demokrasi, Yaşasın Otomobil-İş" şeklinde sloganlar atarak, kongre sonucunu coşkulu biçimde kutladılar. ●

Otomobil-İş Genel Başkanı İlhan Dalkılıç

"MESS'e karşı en büyük silahımız örgütlülüğümüz olmalıdır..."

Gün: Otomobil-İş Sendikası 23 yıllık Genel Başkanını Olağanüstü Genel Kurul değiştirdi. Bu basit sıradan bir Genel Başkanlık değişimi mi, yoksa daha köklü bir takım değişimlerin sonucu mu?

Dalkılıç: Otomobil-İş'te Genel Başkan değişikliği elbette sıradan bir olay değildir. Sendikanın tarihinde bu olay ilk kez yaşanmaktadır. Değişiklik, tabanın sendika içi demokrasiyi yerleştirme eğiliminin sonucudur. İşçiler tam ve gerçek demokrasi istemektedirler. Öncelikle de kendi örgütlerinde bunu gerçekleştirmek ilk hedeftir. Bu eğilime karşı durmak mümkün değildir.

Otomobil-İş Sendikası bir seneye yakın kongreler dönemi yaşadı. Sendikanın geçmişten beri gelen ve bu bir senenin de yüklediği sorunlar nelerdir?

— Bir yıldır yaşanan döneme, olağanüstü dönem demek sanırım daha doğru olur. Olağanüstü dönemlerde işçiler hep birşeyler yitirmişlerdir. Otomobil-İş de bu süreç içinde, içe dönük bir mücadeleye itilmiştir. Saflarımıza katılmak isteyen binlerce işçi, tedirgin bir bekleyiş içine girmişlerdir. Yeni örgütlediğimiz işyerleri vardır. Ancak hedeflerimizin gerisinde kaldık. Aralık 1986'daki kongremize 100 bin üye ile çıkabilirdik, olmadı. Açığımızı kapatmak için tempoyu yükselteceğiz.

Otomobil-İş yakında MESS'le sözleşmelere başlayacak. Bu dönemden Otomobil-İş nasıl bir strateji-taktik izleyerek çıkmayı düşünüyor?

— MESS ile toplu sözleşme yapacağız. Meseleye sadece Otomobil-İş MESS olarak bakmamak gerekiyor. İşçi sınıfının meselesi olarak görmek gerekiyor.

MESS'e karşı en büyük silahımız, örgütlülüğümüz olmalıdır. Biz bu dönem, toplu sözleşmelere tabanın hazırladığı taslakla giriyoruz. MESS'e dahil, işyerlerimizin bulunduğu şubelerimizde, toplu sözleşme komiteleri çalışmalar yaptılar. Daha sonra bunların tümü genel merkezde bir araya geldi. Bir üst kurul oluşturuldu. Taslak son şeklini burada aldı. Şimdi bu taslağı birlikte savunacağız. Sözleşme masası ile fabrika arasındaki iletişimi sağlıklı biçimde yürütebildiğimiz oranda başarılı olacağız. Bunlar Otomobil-İş özelinde düşündüklerimiz. Metal işkolunda ise, Türk Metal, Çelik-İş ve Özdemir-İş Sendikaları ile tek bir taslakla MESS'in karşısına çıkmak, en gerçekçi yaklaşım olurdu. İşçiler ancak birleşerek, birşeyler elde edebilirler. Sendikamızın kayyımla yönetildiği 3 aylık dönemde bu temaslar kurulamadı. Birlikte göreve geldiğim arkadaşlarım ve ben, sendika içinde demokratik bir yapının kökleşmesi için çaba harcayacağız. Sorunların çözümünde çıkış noktası olarak burayı görmekteyiz. Otomobil-İş Sendikasını metal işkolunun en büyük sendikası haline getirmek ve öncelikle işkolumuzda birliği sağlamak için vargücümüzle çalışacağız.

Otomobil-İş Kongresi'nin ardından

Bir yılı aşkın bir süredir tartışılan ve yönetimindeki anlaşmazlığın ötesinde bütün örgütü etkileyen ve sarsan Otomobil-İş Olağanüstü Genel Kurulu nihayet gerçekleştirildi. Koşullardaki olumsuzluklara karşın bugünkü üyelerin tamamını temsil etmeyen genel kuruldan sendikanın geleceğini umutlandıran bir sonuç alınması sevindiricidir.

Bu olumluluğun başlıca etkeni kuşkusuz tabanın desteğini alan ve bugünkü üyeleri temsil eden bir genel kuruldan yana olan ekibin yönetime seçilmesidir. Ancak kongre öncesi ve kongre sırasındaki tartışmaların bütün sertliğine, mahkeme ve kayyım yolunu açan uzlaşmazlığa ve yine tartışmaların kişiselleştirilmesine karşın, özgür iradeye saygılı davranmanın verdiği olumluluğu da kaydetmek gerekiyor.

Kuşkusuz Otomobil-İş Sendikası'nın sorunları, çok önemli bir dönemeç olmasına karşın, Olağanüstü Genel Kurul'la sınırlı da değildir. MESS toplu pazarlığını da kapsayan 1986 sözleşmeleri bir yana örgütü zaafa uğratan yönetimsel tartışmanın ve kayyım döneminde kaybedilen zamanın yarattığı sorunlar azımsanmayacak ölçülerde. Diğer yandan geri sendikal yasalara karşı ileri bir sendikal bir düzen için verilen savaşımdaki sorumluluğu da unutmamak gerekiyor.

MESS PUSUDA

Eski başkanının bugün başbakan olduğu MESS'in sendikal yaşama kayıtsız kaldığı düşünülemez. Eylül'de başlayacak sözleşme görüşmelerinde kendi sorunlarıyla boğuşan güçsüz bir sendika beklentisi içinde. Üstelik, geri yasaları ve Türk-Metal'le imzalayacağı sözleşmeyi de arkasına alarak masaya oturmayı umuyor. Otomobil-İş ise, olumsuz koşullar ve MESS'in bütün hazırlığının yanı sıra, üyelerin iyi sözleşme beklentilerini de birlikte yanıtlamak durumunda. Ayrıca metal işkolunda işçilerin umudu haline dönüşen Otomobil-İş'in sözleşmelerine duyulan ilgi, üyelerini de aşan bir ağırlığa sahip. Bununla birlikte, kayyım dönemine rağmen, üyelerin bilinç düzeylerini yansıtan toplu sözleşme hazırlık çalışmaları karanlık tabloyu aydınlatıyor. Tabanın sözleşme taleplerinin örgüt kademelerinde en üst düzeye ulaştırılarak merkezi bir taslak haline dönüştürülmesi, örgütün sözleşme masasına güçlü oturacağı izlenimini yaratıyor.

YARALAR SARILABİLİR

Otomobil-İş bir yıldır son derece çalkantılı bir dönem yaşadı. Geri yasalar ve yetki iptallerine karşı mücadele, örgütlenme döneminde binlerce öncü işçinin, sendika üyesinin işten atılması ile birlikte ve ayrıca da yönetim sorunlarıyla da boğuşmak durumunda kaldı. Temel örgüt birimleri, sendikaya omuz vermiş işçiler, yöneticiler bu tartışmada şu ya da bu biçimde taraf oldu. En zor koşullarda yapılan iki "yarım" genel kurul öncesinde ve genel kurulda, ayrılıkları körükleyen ve örgütsel birliği tehdit eden kişisel ağırlıklı tartışmalar oldu. Başta Otomobil-İş üyeleri ve metal işçileri olmak üzere, demokratik kamuoyunun endişeyle izlediği hızlı değişiklikler yaşandı. Ve kuşkusuz herkesin kabul edeceği gibi geçici de olsa zaaf ve yaralanmalar oldu.

Ancak, olumsuzlukları sürdürmeye aday Olağanüstü Genel Kurul'un tersi bir gelişmeyle sonuçlanması, örgüte, yaraların sarılması doğrultusunda güçlü bir dinamizm verebilir. Şüphesiz bu şans başta merkez yöneticileri olmak üzere sıkıntıları doğrudan hisseden bilinçli üyeler tarafından iyi kullanılacaktır. Sendikanın örgütlenmesinde ana ilkeyi oluşturan, tabanın söz ve karar sahibi olduğu sendikal demokrasi, örgütsel birliğin pekiştirilmesinde de gerçek güvencedir. Bununla birlikte örgütü olağanüstü kongreye götüren nedenlerin ortadan kaldırılmasının koşulu ise öncelikle, örgüt içinde farklı gurup ve kişilerin varlığını kabul etmektir. Amaç yalnızlaşarak güçsüzleşmek değil, farklı eğilimleri tek bir potada eriterek güçlenmektir. İşçi sınıfının motor gücü metal işçilerinin, birliğin bozulmasına ve birlikte çalışmasının engellenmesine tekrar katlanmaları beklenemez.

MESS sözleşmeleri ve yıl sonunda yapılacak Olağan Genel Kurul yaraların sarılmasına duyulan inancı gerçeklik haline dönüştürebilecek etkinliktedir.

GERÇEK KONGREYE DOĞRU

Otomobil-İş MESS sözleşmeleriyle birlikte olağan ve aynı zamanda gerçek bir genel kurulun hazırlıklarına da başlayacak. Kuşkusuz bu genel kurulun gündemi ne seçim yapamayan ilk genel kurulun gündemine ne de bugünkü örgütü temsil etmeyen olağanüstü genel kurulun gündemine benzemeyecektir. Bu genel kurulda üyelerin bilinçleriyle bağdaşmayan kişisellik tartışmaları yerini daha güçlü ve daha perspektifli bir örgüt arayışına bırakabilir. Örgütü bütünüyle tartışabilecek kanalların açılması ve etkinleştirilmesi bütün gurupları birleştiren ortak eylem programlarının yolunu açabilir.

Türkiye sendikal hareketinde haklı bir ilgiye sahip Otomobil-İş'in istikrarının ve güçlülüğünün öncelikle emekçileri sevindireceğine, demokrasi mücadelesine moral ve katkı vereceğine kuşku yok. Bu yüzden "sendikada birlik, işkolunda birlik, işkollarında birlik, tüm ülkede birlik" inancını taşıyan Otomobil-İş'in sorularını çözmemesi için hiçbir neden yok. ●

maz sözleri gerçeği yansıtmaktadırlar. Ancak, sendikalarda görev alanlar, bu yasaları değiştirecek etkinliği, gücü sağlamakla sorumludur."(4)

Grev yapmak kahramanlık mı?

FUAT UĞUR

2821 sayılı Toplu İş Sözleşmesi Grev ve Lokavt Yasasının ardından 1984 yılı ortalarında yeni toplu sözleşme dönemine girilmesiyle, ülkemizde ilk grevler başladı. Grevlerle birlikte, yasada yer alan hükümlerin gerçek niteliği ortaya çıkınca, sendikacılar birbiri ardısıra açıklamalar yapmaya başladılar. Özellikle "Ben Anayasaya kefil oluyorum" diyen Şevket Yılmaz ve arkadaşları büyük tepki gösterdiler. Örneğin, Türk Metal Sendikası Genel Başkanı Mustafa Özbek, gazetelere verdiği demeçte "böyle grev enayilik" derken(1), Türk-İş Eğitim Sekreteri Kaya Özdemir, Yasaların Uluslararası Normlara Uygunluğu konulu seminerde yaptığı konuşmada, grev yapmanın "kahramanlık" olduğunu, kendisinin o denli kahraman olmadığını belirtiyordu. Böylece, biri Türk Metal Sendikası Başkanı, diğeri Türk-İş Eğitim Sekreteri olan iki Türk-İş yöneticisi, grevin yapılabilirliğini enayilik, kahramanlık biçiminde nitelendiriyorlardı.

Böylesi olumsuz nitelendirmelerle başlayan yeni toplu sözleşme döneminde başlayan grevler gerçekten amacına ulaşamıyordu. Grev yapılan işyerlerinde makinalar durmuyor, yeni işçi alımları yapılıyor, işyerlerine rahatça hammadde sokuluyordu. Kısaca, grev işverenler için adeta bir nimet olmuş ve hiçbir caydırıcı etkisi kalmamıştı. Ve gerçekten, yeni sendikal yasaların iş yaşamına getirdiği kısıtlama ve engellemeler, sendikaların işleyişini ve toplu sözleşme düzenini işlevsiz duruma getirirken, en çok da grev hakkına ağır darbeler indirmişti. Bu yasal düzenlemelerle, grevin grev olmaktan çıkarılması için yeni maddeler eklenmiş ve bu arada yeni bir takım yaptırımlar konmuştu. Öz olarak, yasaklamalarla doldurulmuş bir grev hakkı işçi sınıfının önüne sürülmüştü.

HANGİ BAKIŞ AÇISI?

Sendikacılar yasaların getirdiği bu engellemelerin verdiği yılgınlıkla "bu yasalarla bu kadar grev olur" derken, işverenler "greve giden işçiler, okuldan kaçan haylaz çocuklar gibi" benzetmeler yaparak olayı ne kadar hafife aldıklarını, grevden hiç de olumsuz yönde etkilenmediklerini açık biçimde sergiliyorlardı.(2)

Bu arada işçi sınıfının sendikal hareketini doğru değerlendirebilen ve olaya daha geniş açıdan bakmasını bilenler de yok değildi. Onlara göre grev bir haktı ve gerçek bir hak haline gelmesi ancak kullanılarak sağlanmalıydı. Örneğin, Deri-İş Sendikası Genel Başkanı Yener Kaya şöyle diyordu:

"Türkiye'de bu yasalarla sendikacılık, grev yapılamaz denilerek bir kenara çekilmenin, yılgınlığın zararı büyüktür. İşçi azimli olduğu müddetçe yapılamayacak iş yoktur. Yasal haklarımızı yeniden kazanmak istiyorsak, haklarımızı kullanmaya kararlı olduğumuzu kanıtlamak zorundayız."(3)

Yazar Şükran Ketenci de konuya ilişkin olarak yazdığı "Yaşam Dersleri" başlıklı yazısında, işçilerle birlikte işçiden kopmuş sendikacıların, oluşturulan sendikaldüzenden gerekli yaşam dersleri alıyor olmaları gereğinden sözederek şunları söylüyordu:

"...Ancak, gözleyebildiğimiz kadarıyle, önemli bir çoğunluğun dersi BEZGİNLİK, YILGINLIK olmuş. Bu yasalarla sendikacılık olmaz. Grev hakkı kullanılamaz deyip bir yana geçtiler... Grev hakkı kullanıla-

GREVİN CAYDIRICI OLABİLME ŞANSI

Tüm kısıtlama ve engellemelere rağmen başlayabilen bir grevin ülkemizde yapılabilirliği ve caydırıcı bir etki yaratabilmesinin şansı nedir?

Toplu iş sözleşmelerinin başladığı bir dönemi yaşıyoruz. MESS sözleşmeleri gündemde. Bu dönemde sendikalar, sermayenin karşısına yeterince hazırlıklı, güçlü ve grev seçeneği ile çıkabilecekler mi? İşveren cephesinde hazırlıklı, olunabilmesi için çalışmalar içine girildiği, en azından bu konuda uyarılar yapıldığı rahatlıkla söylenebilir. Tekstil İşverenleri Sendikası genel kurulunda konuşan Genel Başkan Halit Narin, şöyle diyor:

"Kollektif iş akdinin yenilenmesi nedeniyle, canlı ve hareketli bir döneme girme ihtimalimizi kulak ardı etmemeliyiz. Onun için personel politikanızı değil ama işyeri politikanızı ve ekonomik ayarlamanızı 5-6 ay ileriye dönük değerlendirmeye tabi tutarak kollektif iş akdini yapmaya hazır olmak, akdin yapılmaması halinde ne olacağını bugünden düşünen, planlayan işletmeler haline gelmek yararlı olacaktır."(5)

İşçi cephesinde ise, şimdiye kadar görülen o ki, sendikalar yeni başlayan toplu sözleşme dönemine yeterince hazırlıklı değiller. Bu konuda taban çalışması yapan, sözleşme taslaklarını tabanla birlikte hazırlayan ve ona benimsetme, üyelerini gerektiğinde greve hazırlaması çabası içine giren sendikaların varlığından sözetmek kolay değil. Oysa, toplu sözleşme görüşmelerinin uyuşmazlıkla sonuçlanması sonucu, olası grevlere hazırlıklı bulunmanız gereği kaçınılmazdır. Bunun yolu da tabana yönelik çalışma yapmaktan, işçi sınıfının birliğini sağlamaya çalışmaktan geçmektedir.

Tabana yönelik çalışmalardan ne anlamalıyız?

Örneğin, sözkonusu olan grev hakkının fiilen ve gerçek anlamda kazanılması ise, sendikalar üyelerine öncelikle eğitim vermelidirler. Eğitim çalışmasında, en başta demokrasi mücadelesi olmak üzere işçi sınıfının ve grevin tarihi, yasalardaki grev hakkı, gelişimi ve içeriği, önceki yasalarla ve demokratik ülkelerdeki uygulamalarla karşılaştırılmalı ola-

rak işlenmeli, gerekirse bu konuya, sendikanın gazete, broşür ve kitap gibi yayın faaliyetlerinde yer verilmelidir.

Grev yapılacak sektörlerin seçimine dikkat edilmelidir.

Toplu sözleşme taslakları, tabanla birlikte hazırlanmalı, üye işçilerin görüşleri alınarak onların bizzat katılımı sağlanmalıdır.

Sendikalararası dayanışmayı sağlayacak güçbirliği çabasına girilmelidir.

Kapalı salon toplantıları düzenlenerek, işçiler moral olarak grevlere hazırlanmalı, panel ve seminerlerle de konu sürekli olarak kamuoyu gözünde canlı tutulmalıdır.

Yukarıda kısaca andığımız çalışmalar çeşitlendirilebilir. Ama en azından bunlar yapılmaksızın alınacak grev kararlarının başarıya ulaşamayacağını söylemek yanlış olmayacaktır. Hele bu yasalarla grev yapılmaz mantığının bazı sendikal çevrelerde hâlâ geçerli olduğu düşünülürse, gerçek anlamda grev yapma hakkının kazanılması yolunda verilecek mücadelenin sürekli erteleneceği ortadadır.

SONUÇ YERİNE

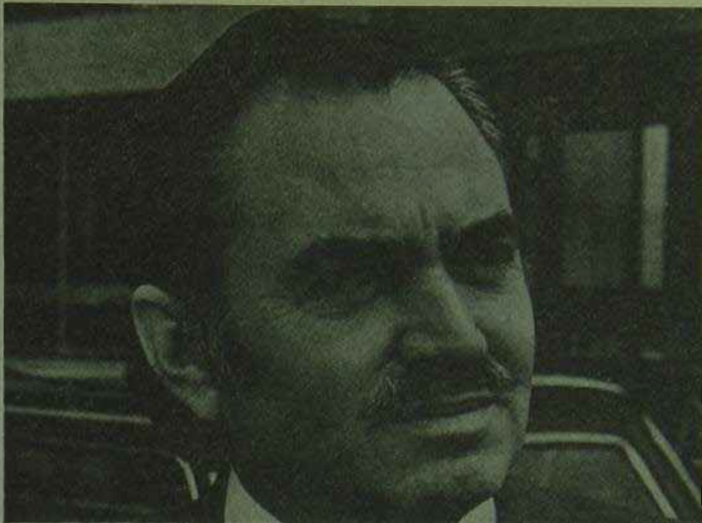
Grev, artık dünyada tartışması bile yapılmayan bir haktır. Türkiye'de çıkarılan yasalar, grevin bir hak olarak varlığını kuşkusuz kabul ediyor. Ancak, kabul ederken, her yeni düzenlemede, içinin boşaltılıp kof bir eyleme dönüştürülmesi için elden ne gelirse yapılıyor.

O halde, grev hakkı konusundaki tek çözüm, temelinde demokrasinin varlığına dayanmaktadır. Demokrasinin olmazsa olmaz koşullarından; sendika hakkı, toplu pazarlık hakkı ve grev hakkının oluşturduğu haklar, daha geniş haklar demeti olan sosyal hakların bir parçasıdır.[6] Bu hakların gerçek anlamda yaşama geçirilemediği, kısıtlandığı ve çiğnendiği yerlerde ise, demokrasiden sözedilemez.

İşçi sınıfı tarihin her döneminde, demokrasiyi ve grev hakkını dişleriyle, tırnaklarıyla sökerek kazanmıştır. Bu nedenle grev hakkına yasal düzenlemelerle indirilen darbelere yenilerek "artık grev yapmak bir hayal" demek, teslim olmakla eşanlamlıdır. ●

(1) Cumhuriyet Gazetesi, 22.3.1985
(2) Cumhuriyet Gazetesi, 19.4.1985
(3) Cumhuriyet Gazetesi, 7.8.1985
(4) Cumhuriyet Gazetesi, 26.1.1985, Şükran Ketenci
(5) Tekstil İşveren Dergisi, Mayıs 1986, Sayı 98, Sh. 5
(6) Faruk Pekin; Demokrasi, Sendika Özgürlüğü ve Sosyal Haklar, İst. 1985, Sh. 18

İşçi sınıfı Kemal Türkler'i unutmayacak!

KEMAL TÜRKLER, 6 yıl önce 1 Temmuz günü, faşist saldırıların bireysel terör olayları olmaktan çıkıp kitlesel kırımlara dönüştüğü bir ortamda katledildi. Bu cinayet, tıpkı 1977 1 Mayıs'ında olduğu gibi, işçi sınıfının terörün kaynağı değil, hedefi olduğunu bir kez daha gösterdi.

Yaşamını işçi sınıfının savaşımına adamış örnek bir sendika lideri olan Kemal Türkler, 1926 yılında bir kır emekçisinin çocuğu olarak Denizli'de dünyaya geldi. Lise öğrenimini aynı ilde tamamladıktan sonra iki yıl hukuk fakültesinde okuyan ve daha sonra öğrenimini yarıda bırakarak işçi olarak çalışmaya başlayan Kemal Türkler, 1951'de, o zamanki adıyla Demir ve Madeni Eşya İşçileri Sendikasına üye oldu. Daha sonra, 1952 yılında bu sendikanın Bakırköy Şube Sekreterliğini ve 1953 yılında da şube başkanlığını yaptı. 1954 yılında sendika genel başkanlığına seçilen Kemal Türkler, sonraları Türkiye Maden-İş adını alan sendikadaki bu görevini katledilinceye değin sürdürdü.

Kemal Türkler, DİSK'in kuruluş ilkelerine yaşamının sonuna kadar sadık kalmış, sendikal demokrasi, sendikal birlik ilkelerini yaşamı boyunca rehber edinmiştir. Demokratik sınıf ve kitle sendikacılığının kök salmasında, DİSK'in yaygın, etkin ve mücadeleci bir örgüt olmasında, ülkemizde ilk kez yığınsal olarak 1 Mayısların kutlanmasında ve DGM'lere karşı işçi sınıfının kararlı çıkışlarında Türkler'in katkıları unutulamaz. Dünya Barış Konseyi yönetim kurulunda, Türkiye Barış Komitesi onur kurulunda ve Barış İçin Halkların Dünya Parlamentosu Hazırlık Komitesinde de görev alan Kemal Türkler aynı zamanda gerçek bir barışseverdi.

İşçi sınıfı onu, kişiliğine, mücadelesine yaraşır bir şekilde uğurladı son yolculuğunda. Öldürüldüğünü duyan yüzbinlerce DİSK ve Türk-İş üyesi işçi üç gün süreyle şalterleri indirdi. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde üretim durdu. Olay, yalnızca ülkede değil, uluslararası alanda da nefretle karşılandı ve tepki doğurdu. Türkler'in cenaze töreni onbinlerce işçinin yanısıra, ulusal ve uluslararası demokratik örgütlerin temsilcileri, aydınlar ve parlamenterlerin de katılmasıyla anti-faşist bir gösteriye dönüştü.

Kemal Türkler'e sıkılan kurşun bedenini yoketti ama, işçi sınıfı, onun yaşamı boyunca rehber edindiği sınıf ve kitle sendikacılığı ilkelerini yaşatmayı sürdürüyor.

Türkiye: Kimyasal savaşta bir kurban mı?

Pentagon, kimyasal silahların nötron silahlara benzeyen özelliğini, yani binalara, maddi kaynaklara zarar vermeyip, yalnızca insanlara, o da acı vermeksizin etki etmesi ve nükleer silahların tersine, karşı tarafa önceden haber almaya en az mahal vermesi özelliğini seviyor.

TUFAN AYDIN

ALMAN "Der Spiegel" dergisinin Türkiye ve F. Almanya başta olmak üzere, Batı Avrupa ülkelerine ABD kimyasal silahlarının yerleştirileceği haberi, geçtiğimiz günlerin diğer "güncel" olayları arasında haket-tiği tepkiyi görmedi. Ayrıca, Dışişleri yetkililerinin pek inandırıcı olmayan açıklamaları da, olayı geçiştirmede kullanıldı. Oysa bizce, konu geçiştirilebilecek cinsten değildir. Gerek Avrupa'yı gerekse ülkemizi doğrudan ilgilendiren yaşamsal bir konu olma niteliği, Der Spiegel'in iddiasının, hiç de gözardı edilebilecek bir iddia olmadığını düşündürdü.

Konuyu ABD ve Türkiye açısından değerlendirmeye çalışırsak, iddianın inandırıcı olmadığı görülebilir. Bir kere, ABD yönetiminin sosyalist ülkeler üzerinde askeri üstünlük sağlama amacını güden askeri programında, kimyasal silahların niceliksel ve niteliksel olarak geliştirilmesinin çok önemli yeri var.

Diğer bir gerekçe, kimyasal silahların Pentagon tarafından "çok tutulan" bir özelliğine ilişkin. Pentagon, kimyasal silahların nötron silahlarına benzeyen özelliğini, yani binalara maddi kaynaklara zarar vermeyip, yalnızca insanlara o da acı vermeksizin etki etmesi ve nükleer silahların tersine, karşı tarafta önceden haber almaya en az mahal vermesi özelliğini seviyor. İlk saldırı silahı olarak kullanılacak bir silah için "çok önemli" bir özellik bu.

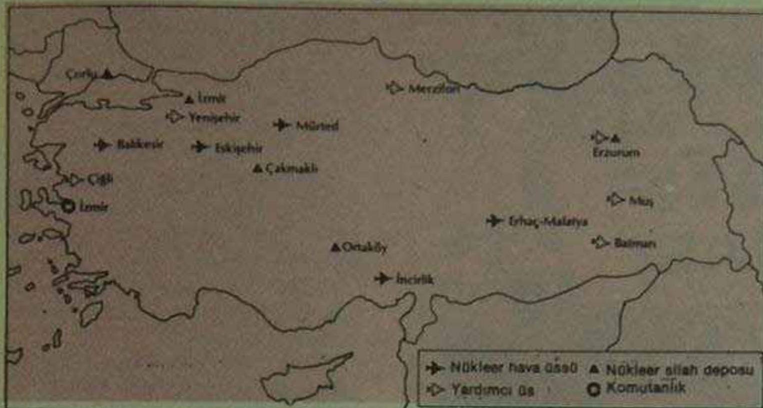
Ayrıca, ABD yönetiminin geliştirdiği yeni bir kimyasal silah var ki, bunun özellikleri de savımızı destekliyor. "Binary" adlı yeni geliştirilen kimyasal silahın en temel özelliği, "iki ayrı kapta, iki ayrı kimyasal zehirli maddenin bulunması ve bunların ancak patlatıldığı takdirde karışarak çok zehirli etki göstermesi" dir. Dolayısı ile, "Binary", Pentagon'a büyük depolama kolaylığı sağlıyor. Burada ek olarak belirtilmesi gereken bir nokta, Yıldızlar Savaşı Stratejisinden bildiğimiz, Pentagon'un nükleer savaşı mümkün olduğu kadar kendi toprakları dışında tutma mantığının, kimyasal silahlar için de geçerli olduğudur. İşte "Binary" silahı, bu amaç için biçilmiş kaftan olmakta. ABD topraklarından mümkün olduğu kadar uzak, "baş düşman"a mümkün olduğunca yakın bir yerleştirme. Bu ise, B. Avrupa'ya yeni kimyasal silahların yerleştirilmesi anlamına geliyor.

Türkiye açısından baktığımızda da, konu çok farklı değil. Herşeyden önce Türkiye'nin bugünkü yönetimi, ABD'nin silahlanma politikasını aktif olarak destekliyor. Bunun en iyi kanıtı, dergimizde daha önce de belirtildiği gibi Türkiye'nin Birleşmiş Milletler'de silahsızlanma konusunda ABD ve yandaşlarınca gösterilen olumsuz tavrın sonuna kadar destekleyicisi olması. Ayrıca, Brüksel'de geçenlerde yapılan ve ABD'nin 17 yıllık bir aradan sonra yeniden kimyasal silah üretimini başlatması yolundaki projesinin oylandığı NATO toplantısında olumlu oy kullandı. Bu toplantıdan sonra, üretilen silahların B. Avrupa'da yerleştirileceği kararını açıklarken, ABD Savunma Bakanı Caspar Weinberger'in bu karara karşı NATO üyesi B. Avrupa ülkelerinin "veto hakkı" olmadığını göğsünü gere gere söylemesi, savımızı destekleyen bir diğer kanıt.

Bu çerçevede, konu genel olarak değerlendirildiğinde ortaya çıkan sonuç kimyasal silahların, nükleer silahlarda olduğu gibi ülkemize yerleştirilecek, belki de yerleştirilmiş olmasıdır. Pentagon yetkililerinin "daha tehlikesiz" ve "daha insancıl" diye övündükleri bu yeni kimyasal silahların ülkemiz topraklarına yerleştirilmesine karşı çıkmak, bu konunun daha geniş bir kamuoyunda tartışılmasını sağlamak gerekmektedir. Kitlesel kırım silahlarının tamamen ortadan kaldırılması yolunda atılmış en önemli adımlardan biri olan 1925 Cenevre Antlaşması, Birinci Dünya Savaşında kimyasal silahların insanlar üzerinde akıl almaz sonuçları üzerine gündeme gelmişti. Daha sonra, bu antlaşma iki kere -resmen- İtalya'nın Habeşistan'a saldırısı ve ABD'nin Vietnam, Kamboçya ve Laos macerası sırasında ihlal edildi. Etkilerinin çok korkunç olması, hiçbir ülkenin bu silahları açıkça kullanmaya cesaret etmesine olanak vermedi. Ama bugün, ABD yönetimi silahsızlanma konusunda tüm köprüleri atmaya yönelirken, SALT-2 Antlaşmasını yok sayarken, uzayı silahlandırırken, insanları ölümden beter edecek silahları kullanma onursuzluğunu da pekâlâ taşıyarak, Cenevre Antlaşmasını da çiğneyebilir. Buna da kimse şaşmaz.

Bu gidişe, dünya demokrasi güçlerinin uluslararası düzeyde dayanışması "dur" diyebilecek mi? Bunun yanıtını gelecek günler verecek, muhakkak. Ancak ülkemiz somutunda, bizler böyle kitle kırım silahlarının yerleştirilmesinin sonuçlarını kamuoyunda tartışarak, Pentagon'un bu politikasına karşı çıkmakla yükümlüyüz. Kimyasal silahlardan arınmış bir dünyaya, kimyasal silahlardan arınmış bir Türkiye, bir Balkanlar, bir Avrupa'dan giderek ulaşmayı hedeflemek, 1925 Cenevre-Kimyasal ve Biyolojik Silahların Geliştirilmesi Üretilmesi ve Depolanmasının Yasaklanması-Antlaşmasına sahip çıkmakla başlayacaktır. ●

Türkiye: Bir stratejik merkez

Topraklarına Amerikan nükleer silahları yerleştirilmiş bulunan Türkiye, gerek Sovyetler Birliği'ne yakınlığı, gerek Ortadoğu'yla oluşturduğu bağlantı açısından çok önem verilmesi gereken bir NATO üyesidir. İncirlik'de bulunan Amerikan F-16 filosu nükleer silahlarla donatılmıştır ve bütün bölgeyi kontrol altında bulundurabilecek güçtedir. Doğu Anadolu'ya yayılmış bulunan üsler, Sovyetler Birliği'ne saldırıda ya da Körfez bölgesine müdahale etmede can alıcı öneme sahiptir. (Kaynak: Global Links in the Arms Roce-W.M. arkin-R.W. Fieldhouse, Ballinger 1985)

DÜNYA Barış Konseyi tarafından Helsinki'de yayınlanan "Peace Courier" adlı dergide "Türkiye: Bir Stratejik Merkez" başlıklı yazının geniş bir özetini sunuyoruz.

ABD Savunma Bakan Yardımcısı Richard Perle, bir süre önce ABD'nin, NATO müttefiki Türkiye'ye karşı tutumunu ortaya koyan bazı açıklamalarda bulundu.

Perle, Türkiye'nin NATO içinde ABD'den sonra en büyük orduyu beslemesini ve son 14 yılda askeri harcamalarını yüzde 100 arttırmasını kastederek şöyle dedi: "ABD'nin Türkiye ile ilişkileri Güney Avrupa'daki en büyük, en üretken ve en az anlaşılan bir program çerçevesinden meydana gelmektedir".

Türkiye'ye silah yığılması konusu çok seyrek olarak manşetlerde görünür. Ama "Bulletin of Atomic Scientist" (Atom Bilginleri Bülteni) dergisinin 1985 Ekim sayısında Türkiye'deki nükleer silah programının "saldırgan bir biçimde büyüme aşamasında" olduğu belirtiliyordu. Bültende ayrıca, "Air Force Magazine"e (Hava Kuvvetleri Dergisi) atıfta bulunularak, "Türkiye'nin NATO alarm üssü olarak rolünü tekrar üstleneceği" kaydediliyordu. Bu şöyle bir anlama gelmektedir: Nükleer bomba yüklü uçaklar Sovyetler Birliği'ne saldırmak üzere alarm durumuna geçirilecek.

ABD'nin Türkiye'ye yerleştirdiği 500 nükleer başlıktan 300'ü uçakların taşıyacağı bombalara takılmış olup dört üsde depolanmıştır. İncirlik'teki beşinci üs ise, ABD'nin savaş üssüdür.

Atom Bilginleri Bülteni'ne göre ABD ile Türkiye arasında 1980 tarihli Savunma ve İşbirliği Anlaşması imzalandığından bu yana, İncirlik üssündeki faaliyetler önemli ölçüde artmış, üsteki uçak sayısı 18'den 36'ya çıkmıştır.

1982 yılında imzalanan bir ikili anlaşmaya göre, ABD Türkiye'deki 16 üssü kullanma iznine sahiptir. Ayrıca, iki üssü daha modernleştirmekte ve üçüncü üssü inşa etmektedir. 1983'te AWACS uçaklarının yerleştirilmesi ile bölgenin kontrolü daha kapsamlı bir hale getirilmiştir.

Her ne kadar ABD ve Türkiye ülkedeki nükleer üslerin Amerikan Acil Müdahale Gücü ile bir ilişkisi olmadığını öne sürseler de, Türkiye'deki silah yığınının NATO'nun ilgi alanının dışına taşacak bir anlam taşıdığı açıktır. Halen yapımı süren Muş Havaalanı'na yerleştirilecek uçaklar Tahran'dan 500 mil, Körfez'den ise 700 mil uzakta olacaktır.

Atom Bilginleri Bülteni'ne göre, ABD Hava Kuvvetleri askeri inşaatlar direktörü Kongre'ye 1983 yılında şöyle söylemişti: "ABD'nin Ortadoğu'daki diğer bölgelerde askeri gücünü daha da genişletebilmesi yalnızca Türkiye'deki askeri yığınağının yardımına bağlıdır..."

Teksif Eyüp Şube Kongresi

Üyesi bulunduğumuz Teksif Eyüp Şubesinin 10. olağan kongresi 18 Mayıs'ta yapıldı. Eski yönetim seçimleri tabanın desteğinden çok, anti-demokratik baskıcı tavrıyla kazandı.

Baskı ve oyunlar işyeri delege seçimleri ile başladı. Adaylık için başvuru süreleri ilan edilmeyerek, istediklerinin dışında kişilerin aday olmalarını önlediler. Buna rağmen aday olabilenleri ise polise ihbar etme, işten çıkartma, bölüm değiştirme gibi tehditlerle silmeye çalıştılar.

Delege seçimlerindeki sandık kurulları, yönetimin isteği doğrultusunda oluşturuldu ve bundan da yararlanılarak, seçimde bulunmayan işçilerin yerlerine de kendi adamları oy kullandı. Muhalefete oy verecеklere de çeşitli zorluklar çıkarttılar. Oy sayımı ise tam bir baskı içinde geçti ve muhalif oyların sayılmaması için her yol denendi.

Herşeye karşın seçimi kaybettikleri yerlerde ise, muhalefetin DİSK üyesi işçilerce oluşturulduğunu yaydılar. Bu da olmayınca, yönetimin muhalefete kaptırılmayacağını, seçimi kazansak bile şubenin feshi yoluyla bu durumu değiştireceklerini yaydılar.

Işveren ve düzenle bütünleşen sendika yönetiminin baskı ve oyunlarının, yasal zorluklarının yanı sıra karşılaştığımız bir diğer zorluk da, bazı işyerlerinde içimizden hâlâ söküp atamadığımız çıkarcı ve birliği bozan davranışlardır.

Seçim şimdilik kaybedilmiştir ama, ilkelerin açıkça belirlendiği, bu ilkeler etrafında en geniş birlikteliğin sağlandığı muhalefet hareketi, geçici değil kalıcı olduğunun ve gelecekte Eyüp'te tekstil işkolunda, sendikal hareketi yönetebileceğinin güvenini işçilere vermiştir. Sendika yönetimi de bunun farkındadır. Çünkü kongre biter bitmez muhalefetin başkan adayı Fettah Dönmez'in Altınyıldız işvereni tarafından hiçbir gerekçe gösterilmeden iş akdi feshedilmiştir.* Bazı işyerlerinde de muhalefet grubundan arkadaşlarımızın listesi yapılarak, zaman içinde bunların da "temizlenmesi" işveren ve sendika tarafından düşünülmektedir.

Görevimiz, bu işlerin seçimlerle bitmiş sayılmayacağı, görevin asıl bundan sonra devam edeceğidir. Bunun için tüm tabanın etkin bir biçimde katılacağı bir muhalefet hareketini tüm işyerlerinde örgütleyerek bilinçli bir biçimde çalışmak temel görevimizdir. ●

Sendikal Demokrasi Birliği adına
Fettah Dönmez

*** Altınyıldız fabrikasında seçim sonrası sigara odaları ve işe gidiş gelişlerdeki geç kalınmalar çok ufak olsa da prim cezaları kesiliyor. Bu durum sendika işyeri temsilcilerine iletildiğinde ise aldıkları yanıt, "siz bize oy vermediğiniz için bunlar başınıza geliyor" olmuştur.**

Petrol-İş İstanbul Şube Kongresi

Petrol-İş Sendikası İstanbul Şubesinin 13. Olağan Genel Kurulu Mayıs ayı içinde yapıldı. Her genel kurul gibi bu genel kurulun da öncesi ve sonrasıyla değerlendirilmesi ve bundan dersler çıkartılması sınıfsal bir sorumluluktur.

Bizler, bağlı olduğumuz İstanbul şubesinin çalışmalarının bir değerlendirmesini yapıp, belirlediğimiz aksaklıkları kendilerine iletip, işçi sınıfının sınıfsal çıkarlarına uygun çalışmalar yapılması için somut ve yapıcı öneriler götürdük. Peki neydi bu aksaklıklar?

Tabanın söz ve karar sahibi olmasından, tabanın en az temsilciler düzeyinde biraraya gelmesi, birbirini iyi tanıyıp yaşamsal deneyimlerini birbirlerine aktarmaları ve güç birliği içinde olabilmelerini anlıyoruz.

Eğitim'den anladığımız ise, işçileri sınıf bilinci doğrultusunda eğiten, temsilcilerini işyerlerinde birer eğitmen konumuna getirebilecek çalışmalar yapan, kendi sorunlarına sahip çıkan, kararlı ve ilkeli bir taban oluşumuna katkıda bulunan bir sendikal anlayışdır.

Örgütlenme, şube düzeyinde komiteler aracılığıyla yeni örgütlenilecek işyerlerine ulaşıp, onları şube kapsamına alma çalışmaları yapmak ve işkolunda ilkeler doğrultusunda birlik oluşturmaktır. Sendikal demokrasi deyince de, hiç kimse sendikal disiplin ve hiyerarşi düzeni içinde ortaya koyduğu yanlışların düzeltilmesine ilişkin tavrından dolayı tasfiyenin herhangi bir türüne maruz kalmamalıdır.

Bu sıralamaya çalıştığımız ilkeler temeldir. Bir de işçi sınıfının yaşamsal deneylerinden elde ettiği beklentiler vardır ki, en azından bunlar da temel ilkeleri tamamlayan unsurlardır.

Hemen bir çırpıda aklımıza gelenleri sıralarsak; kamuoyunda etkin, işyeri ziyaretlerine önem veren, masabaşı-büro sendikacılığı yapmayan aktif, kararlı ve ilkeli ve gücünü

tabandan alan, tabanın sesine kulak veren bir sendikal anlayış.

Biz bu ilkelerin yaşama geçirilmesi için şubemize defalarca gittik. Ancak gördük ki, somut hiç bir değişikliğin olamayacağı tekrarlanıyordu. Biz de tüm bunlara karşın bir şeyler yapılabileceğine inandık ve yönetimin sağlamadığı delege toplantılarını kendi olanaklarımız ölçüsünde yaptık. İlk toplantımız onbeş delege ile olmasına karşılık üçüncü toplantımız yetmişbeş kişiye erişti. Bu son toplantıda yedi bölge tespit edilip, her bölgenin kendi temsilcilerini seçmelerini sağladık ve bu yedi kişi görev alacakların bölgelere görev dağılımını yaptılar. Böylece, tabanın aktif katılımı ile görev dağılımı yapılmış, sendika içi demokrasi kendi olanaklarımız çerçevesinde gerçekleşmiş oldu.

Kongre öncesi tek bir amacımız vardı, o da, İstanbul şubesinde işçi sınıfı ilkeleri doğrultusunda mücadele veren aktif bir sendikal anlayışın hakim olmasıydı. Bu nedenle de, seçim sonuçlarına bakıp rakamsal değerlendirmelerin bizi doğruya götüreceğine inanmıyoruz. Rakamlar kimden yana olursa olsun, biz İstanbul şubesi işçilerinin bu kongreden kazançlı çıktığına inanıyoruz. Bundan böyle "muhalefet" olarak gerek yönetimde görev alan üyelerimizle, gerek tabanın kendi gücünün kanalize edilmesi ile yönetimin alacağı tüm olumlu kararlara sonuna kadar destek çıkarız. Tersine yapılacak her türlü girişimin yönetim ağırlığının bizde olmamasına karşın engelleme mücadelesini veririz. Bunu yaparken de tek ve gerçek güç olan tabanla işbirliğini hayata geçirmiş oluruz. ●

Sendikal Demokrasi Birliği adına
Erol Koca

TOLEYİS Marmara Bölge Şube Başkanı Mete Koyaş

"Zor ama, zorunlu olanı başarmak..."

Turizm işkolunda bir süredir gündemde olan Sendikal Birlik ve işkolundaki gelişmelere ilişkin TOLEYİS Marmara Bölge Şube Başkanı Mete Koyaş'ın görüşlerini aldık.

Gün: 1984 yılında Bağımsız Turizm-İş sendikasının Türk-İş'de TOLEYİS ilebirleşme kongresinden bu yana işkolunuzda sendikal birlik için önemli bir adım atıldığını hatırlıyoruz. Ancak geçen süre içinde sendikal birliğin halen gündemde olduğu, buna bağlı olarak özellikle büyük işyerlerinde önemli sözleşmelerin aylarca, hatta yıllarca yetki ve itirazlar nedeniyle bağıtlanamadığını basından izledik. Bu konuda gelinen yer ve sendikal birliğin önündeki sorunları bize anlatır mısınız?

Koyaş: Sizin de belirttiğiniz Turizm-İş ile TOLEYİS'in birleşmesi işkolumuzda sendikal birliğin sağlanmasında önemli ve nitelikli bir katkı olmuştur. O günün koşullarında böylesibirbirliğetemel olan "sendikal demokrasi için mücadele", biliyordukki bugünden yarına bir sorun olmadığı gibi işçi sınıfının sendikal mücadelesinin bütünlüğü içinde ele alınıp başarılabilecek bir sorundur. Bu anlamda işkolumuzda aynı ilke ve hedefleri savunan sendikaların ilkeli birliği bugün de tümüyle çözülmüş değildir. Bu birliğin ortak ilkeler ve doğru sendikal anlayışla kotarılması için, demokratik sendikal hak ve özgürlükler için elimizden gelen çabaları sürdürdük ve sürdüreceğiz. Böyle bir nesnel zorunluluğun önüne zaman zaman öznel faktörler koyulduğunda tek başına bizim çabamız ne yazık ki sorunu çözmeye yetmiyor. Ve sonuçta sizin de belirttiğiniz gibi, anti-demokratik yasaların getirdiği bir yığın bedeli de işçi sınıfı ödüyor. Toplu sözleşmelerdeki gecikmeler bir yana, sorunları ortak olan işçilerin güç ve eylem birliğinin sağlanmasına da son derece olumsuz yansımaları oluyor.

Gün: Son yapılan Genel Merkez kongresiyle oluşan yönetimin tanımladığınız sorun ve hedefler için, daha da özelde sendikal birlik için bir gündemi var mıdır? Olayı bu boyutuyla nasıl görüyorsunuz?

Az önce açıklamaya çalıştığım sendikal birlik sorununu sendikal demokrasi mücadelesinin bütünlüğü içinde ele aldığımızda temel olanı başa almak gerekiyor. Bir başka deyişle, demokratik sendikal hak ve özgürlükler için mücadele yöntemlerinin şu ya da bu niteliğine bağlı kılarak açıklanamaz ve çözülemez. Genel bir sendikal mücadele programı içinde gördüğümüz bu olay, tekrar ediyorum, "bugünden yarına" mantığıyla ele alınamaz. İşçi sınıfının sendikal mücadelesine ilkeli, kararlı ve uzun soluklu bir mücadele perspektifi içinde bakılmalıdır inancındayım.

Gün: Sendikal yasalardaki son değişiklikleri sendikal özgürlükler bağlamında nasıl değerlendiriyorsunuz?

Koyaş: Sendikal özgürlüklerin önünde temel bir sorun olan işkolu barajının yanı sıra yetki itirazları da bu yasayla önlenmektedir. Grev hakkının fiilen kullanılamaz hale getirildiği son dönemde sendikalar 1940'lı yılların derneklerine dönüştürülmüştür. Şimdi böylesi işçi sınıfının sendikal hedefleri savunanlar demokratik sendikal haklar için, tekrar etmiş oluyorum, zor ama zorunlu olanı başarmak durumundadır. Sorunun bu temelde çözümü için işkolumuzda sendikal birliğin sağlanması güç ve eylem birliğini güçlendirecektir. Bunu umuyoruz ve gerekli çabayı da mutlaka sürdüreceğiz. ●

Sungurlar'da işçi alacakları ne olacak?

HARUN GÜNDÜZ

SUNGURLAR İstanbul'un Eyüp semtinde kurulu olan ve Sebahattin Sunguroğlu'nun en önemli hissesine sahip olduğu bir fabrika. Sungurlar A.Ş. diye anılan bu şirket, işyerinde çalışan işçiler tarafından açılan iflas davası üzerine Ticaret Mahkemesinin kararıyla geçtiğimiz günlerde resmen iflas etti.

Bu fabrikada çalışan yaklaşık 280 işçiye 1980 yılından bu yana ücret alacakları için adeta cehennem azabı çektiriliyordu. Her ay verilen 5-10 bin lirayla işçiler geçinmeye çalışırken aylarca ödenmeyen ücret alacakları ve toplu sözleşme farklarının ödenmesi sorunu ise, yılan hikayesine dönmüştü. Bu arada birikmiş her alacak için açılan davalar işverenin çeşitli vaadleriyle sürüncemede kalıyor, işçi alacakları kâh ödeniyor, kâh ödenmiyordu. İşveren bir kaç kez bu yüzden iflasın eşiğine gitmiş ve dönmüştü.

İFLASLAR KİME NE KAZANDIRIYOR?

Böylesi bir karmaşa içinde işçiler açısından iflas artık kaçınılmaz olmuştu. Çünkü, işportacılık yaparak da kazanabilecekleri parayı, boşuboşuna vargüçleriyle çalıştıkları işyerinden alamıyorlardı. Kısaca işçiler artık "ne olursa olsun" diyorlardı. İşçiler bu sözü söylerken İcra İflas Yasasının işçiler aleyhine getirilen hükümlerinin varlığından kuşkusuz haberdardılar. Zaten yazımızın konusu da bu.

Grevlerin, toplu iş sözleşmelerinin askıya alındığı, ücret artışlarının durduğu ve gerilediği, enflasyonun sürekli yükseldiği ve işsizliğin kol gezdiği bu ülkede, 6 yıllık dönemde, iflas ve konkordatolar akıl almaz biçimde arttı. Bundan işçiler ne kazandılar? Kocaman bir hiç. Ama, bu tablonun gösterdiği bir başka gerçek ortaya çıktı: Bu şirketlerin ve işletmelerin batmasının nedeninin, ücret artışları olmadığı kanıtlandı. Ancak, İcra İflas Yasasında yapılan değişiklikler, acaba işçilerin alacakları için yeni bir güvence getirdi mi? Bu soruların yanıtı İcra İflas Yasasının irdelenmesinde yatıyor.

Özal iktidarı geçtiğimiz yıl, İcra İflas Yasasının 206. maddesinde 3222 sayılı yasayla bir değişiklik yaptı. Buna göre, iflas tarihinden önceki 1 yıllık işçi ücretleri ile ihbar ve kıdem tazminatları birinci dereceden alacaklardan sayıldı. Böyle bir değişiklik ilk bakışta ne kadar işçi yanlısı bir değişiklik ve hakkaniyete uygun bir davranış şeklinde yorumlanabilirdi. Nitekim Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Mustafa Kalemli, taslağın hazırlandığı günlerde yaptığı açıklamalardan birinde "İflaslarda işçi hakkı garantiye alınacak" şeklinde konuşarak güvence veriyordu.(1)

Oysa işin aslı hiç de öyle değil. İcra İflas Yasasında yapılan değişiklikler, kıdem ve ihbar alacaklarıyla bir yıllık ücret alacağı birinci sırada yer almaktadır. Ancak, yıllarca o işyerinde çalışarak emek veren işçilerin alacakları, danışıklı ya da kuralına uygun olarak yapılan ipotek ve rehin alacaklarının üzerinde değil. Yani, imtiyazlı alacaklar şeklinde nitelendirilen, SSK, devlet, banka vb. kurumlar ile kişilerin rehin ve ipotek alacakları, birinci derecede yeralan işçi alacaklarının üzerinde bulunuyor.

İŞÇİ ALACAKLARININ SIRASI

Uygulamada ise, iflas ya da konkordato halinde, rehin ya da ipotek ile teminat altına alınan bu alacakların tahsil olanağı bulunmasına rağmen, yıllarca çalışmış işçi için, ücret, kıdem ve ihbar tazminatlarının tahsili güvenceli değildir. Çünkü, işçiler bugüne kadar hiç bir iflas masasında, 1. sırada olan son 6 aylık ücret alacaklarını da alamamışlardır. Yasaya göre 6. sırada olan kıdem tazminatı ve diğer alacakların 1. sıraya aktarılması bu anlamda alacakların alınabilmesi işlevini sağlamayacaktır. İşçiler ve avukatları, iflas kararı almak isteyen işverenlerin, iflastan kısa bir süre önce diğer alacaklılara ve işçilere para kalmaması için, fabrika ve malları üzerine kendi istedikleri kişilere ipotek koydurttuklarını belirtmektedirler.(2) Kısaca, rehin ve ipoteklerden arta kalan varsa bu, birinci dereceden alacaklılar arasında bölüşülecektir.

Yasanın bir diğer hükmü, iflas idaresinin oluşumuna açıklık getiriyor. Buna göre, iflas idaresi üç kişiden oluşmaktadır. İcra İflas Yasası-

nın 3222 sayılı Yasanın 26. maddesiyle değişik 223. maddesi ve geçici madde (h) fıkrasıyla yapılan düzenlemeye göre, iflas idaresinden iki kişi, alacak çoğunluğu (menkul ve gayri menkul rehni ile teminat hakkı olanlar) ile bir kişi de alacaklı çoğunluğu ile (birinci dereceden alacaklılar) seçilecektir. Dolayısıyla tasfiyenin tamamlanması konusunda oy çokluğu ile karar verebilecek olan bu kurulun, işçilerin haklarını koruyan bir yöntemden çok, gerçek ya da gerçek olmayan diğer alacaklar lehine karar alma yöntemini izleyeceğini söylemek kehanet olmayacaktır.

Ancak çoğunluğunu temsil edenlerin etkili olduğu iflas idaresi, yukarıda da belirttiğimiz gibi, uygulamada, yalnızca imtiyazlı alacakları karşılamaya yönelik yöntemlerle çalışmaktadır. Örneğin, imtiyazlı alacakların 500 milyon lira olduğunu varsayarsak, iflas idaresi 800 milyon lira değerindeki mal varlığını, salt imtiyazlı alacak miktarını karşılasın diye, çıkan ilk talibine 500 milyon liraya satılabilecektir. Böylece, bekletilmesi halinde, malvarlığı, 800 milyon liraya satılabilecek ve birinci dereceden alacaklı olan işçilere de ödeme yapılabilecekken bu olanak ortadan kalkmaktadır.

Çok önemli bir diğer nokta, alacaklara faiz yürütülmesine ilişkindir. Bilindiği gibi, İş Yasasının 14. maddesi hükmüyle kıdem tazminatına en yüksek mevduat faizi, ücret ve ihbar tazminatına da yüzde 30 yasal faiz uygulanmaktadır. Oysa, rehin ve ipotekle temin edilmiş alacaklar dışında, iflasın açılmasıyle birlikte faiz duracaktır. Yani, imtiyazlı alacaklara faiz işleyecek, 1. dereceden alacaklara; işçilerin ücret, ihbar ve kıdem tazminatı alacaklarına faiz yürütülmeyecektir.

Kısaca bu çoğunluktaki bir iflas idaresi, imtiyazlı alacakları karşılayan, ancak diğer alacaklara pay bırakmayan satışlar yaparak işçi haklarına zarar verecektir. Bu orandaki bir iflas idaresi, enflasyonun son derece hızla yükseldiği ülkemizde tasfiye işlemlerini geciktirerek de işçilerin gerçek alacak değerlerini giderek küçültebilecektir. Yine yukarıda belirttiğimiz örneği kullanarak imtiyazlı alacakların 500 milyon lira, birinci dereceden alacakların (işçi ücretleri, kıdem ve ihbar tazminatı alacakları) 300 milyon lira, malvarlığı değerinin ise, 800 milyon lira olduğunu düşünelim. İflas idaresi bu kez yukarıdaki örneğin tersine malvarlığını imtiyazlı alacakları karşılamak için hemen satmayıp, örneğin iki yıl bekleterek gerçek değeri üzerinden satarsa ne olacaktır? Bu durumda da imtiyazlı alacaklar için hiç bir kayıp sözkonusu olmayacaktır. Çünkü, 500 milyon lira üzerine faiz yürütülecektir. Oysa işçi alacaklarına yasaya göre faiz yürütülmeyeceğinden, enflasyon nedeniyle işçiler gerçek alacaklarının belki yarısını bile alamayarak önemli ölçüde kayba uğrayacaklardır.

İcra İflas Yasası ve Özal iktidarınca bu yasada yapılan yeni düzenlemeler, sermaye iktidarlarının hiç bir zaman işçiden, emekçiden yana olmayacalarını bir kez daha gündeme getiriyor. İşçiden yana görünmek, ama her yasal düzenlemeyle işçinin cebinden bir kuruş daha fazla almak, iktidarın adeta gizli sloganı.

İzmir Kula Mensucat'ta 2450, Herko İplik Fabrikasında 417, Hower Gülok'ta 406, Vinleks'te 305, Gonca İplik'te 185 işçinin milyarlarca alacağının başına gelenler, şimdi Sungurlar Kazan Fabrikasında çalışan 280'den fazla işçinin yüzmilyonlarca liralık ücret ve tazminat hakları için sözkonusu oluyor. Yukarıda açıklamaya çalıştığımız işçi düşmanı yasal düzenlemeyle bu haklar nasıl alınabilir, onu zaman gösterecek.

(1) Cumhuriyet Gazetesi, 14.2.1984
(2) Cumhuriyet Gazetesi, 13.9.1984, Şükran Ketenci

İzmir Tekel'de Hak Arayışı

6 Haziran'da İzmir Tekel İşletmelerinde sıcak bir gün yaşandı. Yeni Bakım ve Glen yaprak işletmelerinde çalışan 7 bine yakın mevsimlik işçi, Tekel İşletmelerince geçen yıllarda 28 bin lira olarak ödenen ikramiyeler 13 bin lira olarak ödenmek istenince, işçiler uygulamayı protesto ederek, ikramiyelerini almadılar.

1961 yılında Sayıştay'ın aldığı kararda mevsimlik işçinin ilave tediyelerinin "tam yıl" üzerinden ödeneceği belirtiliyor. O tarihten bu yana uygulama Sayıştay kararı doğrultusunda sürerken, 4.4.1985 tarihli ve 4492/1 no'lu Sayıştay kararına dayanarak, sendika ve işveren temsilcilerinden oluşan komisyon, önceden haber vermeksizin, tediye tutarını çalışılan süreye göre hesaplama kararı alıyor ve bunu, ilk kez İzmir'de uygulamaya koyuyor.

Tek Gıda İş'in İzmir 1 no'lu şubesine bağlı işyerlerinde başlayan bu uygulamaya karşın, sendikanın hiçbir şey yapmadığını söyleyen işçilerden, 12 yıldır aynı işte çalışan biri ekliyor: "Mevsimlik işçilerin sendika çalışmalarına katılmasını önlemek için bütün kongreler, mevsimlik işçi çalıştırılmayan dönemlerde yapılır."

Diğer yandan protestocu işçilere paralarını almaları konusunda baskı yapıldığı belirtiliyor. İkramiyelerinin emanette olduğunu, almamaları durumunda işten çıkarılacaklarını, ayrıca soruşturma açılacağı gibi tehditler savuruluyor. Ancak, işçiler protestolarını sürdürmekte kararlı görünüyorlar. Mevsimlik işçi temsilcileri, şube yönetiminin ilgisiz kalmasını eleştirerek, istifa ediyor. Ancak sendika yönetimi istifaları kabul etmiyor.

Bu gelişmeler üzerine mahkemeye başvurma yoluna giden sendikanın, işçilerin diğer acil sorunları için de aktif girişimlerde bulunup bulunmayacağı merakla bekleniyor. Bunların başında da hiç kuşkusuz, KİT'lerin ve bu arada Tekel'in özelleştirilmesinin sonucunda, kıdemlerini bir çırpıda kaybetmek durumunda bulunan işçilerle ilgili neler yapılacağı geliyor.

Intersendikal'in 5. Kongresi

Kongrede Türkiye işçi sınıfı ve DİSK ile dayanışmanın sürdürüleceği belirtildi

Uluslararası alanda İntersendikal olarak anılan Portekiz işçilerinin sendikal örgütü Genel-İş Federasyonu (CGTP—IN)nun 5. Kongresi 29-31 Mayıs tarihleri arasında Lizbon'da toplandı. Örgüt üyelerini temsilen 1148 delegenin katıldığı kongrede, 60 ülkeden 75 sendikal örgüt davetli olarak buyundu.

İŞ VE İLERLEME, DEMOKRASİ VE BARIŞ belgisi etrafından toplanan kongrede konuşan tüm delegeler, Portekiz'de tekellerin ve gerici güçlerin Nisan Devriminin kazanımlarını yoketmek istediklerini belirterek, bu girişimlere karşı uyanık olunması ve aktif bir tutum alınması üzerinde durdular.

İntersendikal'in kongresinde ayrıca "Barış ve Uluslararası Dayanışmayı sürekli olarak devam ettireceğini belirtir." deniyordu.

DİSK Yürütme Kurulu üyesi olan Kemal Daysal'ın da, davetli olduğu kongrede bir konuşma yaptığı öğrenildi. Daysal konuşmasında, kongreye elverişli olmayan koşullarda katıldığını, Türkiye'nin 12 Eylül 1980'den bu yana en bunalımlı dönemini yaşadığını belirterek kısaca şunları söyledi:

"İktidar, her geçen gün biraz daha ABD emperyalizminin, en gerici NATO güçlerinin gerginliği artırma ve savaş kışkırtıcı politikasına ülkemizi angaje ediyor. Halkımız, serüvenlere açık, karanlık bir geleceğe mahkum edilmek isteniyor. Ancak, işçi sınıfımız, demokrasi güçleri, istidarın içte baskıcı, dış ilişkilerde ise ulusal ihanet politikasını onaylamıyor. Bu muhalefet yer yer açık ve kitlesel protestolara dönüşüyor."

BİLAR A.Ş. Dikili sanat festivalinde

I. Dikili Kültür ve Sanat Festivali 10-13 Temmuz tarihleri arasında düzenleniyor. Dikili Belediyesi'nin düzenlediği festivalin bilimsel danışmanlığını BİLAR A.Ş. yapıyor. BİLAR A.Ş.'nin **"Ekin Paketi"** çerçevesinde, festival süresince çeşitli sanatçı, yazar, gazeteci ve bilim adamlarının katılacağı etkinlikler yer alıyor. Bu arada festivalin son günü de Dikili'de **"Olof Palme Parkı"** hizmete açılacak. Açılış töreninde Rahmi Saltuk ile Deniz Türkali konser verecek, Tahsin Saraç da şiirlerini okuyacak. Ayrıca, Aziz Nesin, Reha İsvan, Haluk Gerger, Ali Sirmen'in katılacağı ve Prof. Cevat **Geray'ın** yöneteceği **"Barış Paneli"** yapılacak.

Festivalde ayrıca Timur Selçuk, Hale Soygazi, Yılmaz Onay ve Jülide Gülizar'ın katılacakları **"Gençlik Paneli"**, Deniz Türkali'nin **"Kutsal Aile"** oyunu, Kitap Sergisi, Aziz Nesin, Ali Sirmen, Jülide Gülizar, Haluk Gerger, Reha İsvan, Yalçın Pekşen, Erbil Tuşalp, Yılmaz Onay ve M. Tali Öngören'in imza günleri, İFSAK sanatçılarının fotoğraf sergileri, **"Adı Vasfiye"** film gösterisi, çocuk oyunları, sokak konseri, tiyatro etkinlikleri, genç toplulukların konserleri de yer almakta.

Sanatçı ve yazarların çeşitli kahvehane sohbetleri de yapacakları festival Timur Selçuk, Rahmi Saltuk ve Yeni Türkü'nün katılacakları konser ile son bulacak.

Çalışma Bakanlığı'nın ILO'ya jestinin altında yatan kurnazlık!

Çalışma Bakanlığı, İstanbul İş Mahkemelerinden, kayyımlar eliyle yönetilen sendikaların para ve mal varlıklarının incelenmesini istedi. Bakanlığın mahkemelere gönderdiği 13.6.1986 günkü tezkerelerden anlaşıldığına göre, kayyım faaliyetlerinin incelenmesi sonucu hazırlanacak raporların, en geç 25 Haziran 1986 tarihinde Adalet Bakanlığında bulunmak üzere, 19 Haziran'da savcılıklara teslim edilmesi gerekiyordu.

Adalet Bakanlığı'nın böyle bir istemde bulunmasına, Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'nün, kayyımlara teslim edilen DİSK ve DİSK'e bağlı sendikaların para ve mal varlıkları üzerinde değişiklikler yapıldığı konusundaki görüşünün neden olduğu belirtiliyor. Ancak ilgili çevreler, Çalışma Bakanlığı'nın ILO'ya yaptığı bu jestin bazı kurnazlıklar içerdiğini söylüyorlar. Alınan bilgiye göre, Bakanlığın iş mahkemelerine gelen yazısı 13 Haziran tarihliydi, hazırlanacak raporların teslim tarihi ise 19 Haziran'dı. Yani arada 6 günlük bir süre kalıyordu. Mahkemelerin bilirkişi tesbit edip bunların keşfe gitmesinin birkaç gün aldığı kabul edilirse, geriye 3 gün kalmaktadır. Böylece, 6 yıl süre ile faaliyetini sürdüren kayyımların faaliyetlerinin incelenmesi için bilirkişilere üç günlük bir süre kalıyordu. Her yıl, en az iki kez denetlenen açık sendikaların, bakanlık tarafından yapılan denetimlerinin zaman zaman iki aya vardığı düşünülürse, üç gün içinde yapılacak denetimlerin sağlıksızlığı kuşkusuzdur. Ama bunun Bakanlık için o denli önemli olmadığı, kayyım faaliyetlerinin, Uluslararası Çalışma Örgütü ile "yakın ilişkide" olmamız nedeniyle, **yasal bir zeminde** aklanmasının ve onaylanmasının hedeflendiği ileri sürüldü.

BANKS, Yapı ve Kredi Bankası işvereni hakkında suç duyurusuda bulundu

Banka işkolunda örgütlü bulunan 4 büyük sendikanın 12 Mayıs tarihinde aldığı ortak kararlar doğrultusunda yapılması düşünülen çalışmalara başlandı. Ancak, dergimizin önceki sayısında yayınlanan 5 önemli karardan yalnızca birisi olan fazla mesai konusunda somut çalışmalar yürütüldüğü öğrenildi.

İşkolundaki en önemli sorunlardan biri olan fazla mesai konusunda, yaklaşık bir yıldan bu yana bölge çalışma müdürlüklerine başvuran BASS'ın bu konudaki çalışmaları açıklandı. BASS Genel Başkanı Servet Kahyaoğlu, dergimize yaptığı açıklamada, örgütlü bulundukları Vakıflar Bankası ve Osmanlı Bankası'nda çalışan üyeleri için Türkiye çapında bölge çalışma müdürlüklerine yaptıkları başvuru sonucu, iş müfettişlerinin işyerlerinde inceleme yaparak fazla mesaileri tesbit ettiğini, işyerlerine de fazla mesai ücretlerinin ödenmesi hakkında bildirimde bulunduğunu söyledi.

BANKS Genel Sekreteri Yılmaz Düzen ise, fazla mesai konusunda Yapı ve Kredi Bankası işvereniyle görüşüldüğünü, işverenin bunun üzerine müdürlükler ve şubelere bir yazı gönderdiğini, bu yazının çelişkilerle dolu iş barışını bozmaya yönelik olduğunu bildirdi. Gönderilen yazıda, fazla measi için öngörülen yasal 3 saatlik sürenin dışında yapılacak çalışmalar için devam defterinin imzalanmaması konusunda şubelerin uyarıldığını ama cezai sorumluluğun şube müdürlerine yüklendiğini belirten Yılmaz Düzen, bu nedenle işverenlik hakkında İstanbul Cumhuriyet Savcılığına Türk Ceza Kanununun 312. maddesine muhalefetten suç duyurusunda bulunulduğunu açıkladı. Düzen, diğer yandan 32 ildeki bölge çalışma müdürlüklerine de fazla mesailerin tesbiti konusunda başvuruda bulunacaklarını sözlerine ekledi.

BASİSEN yetkilileri ise, örgütlü bulundukları işyerlerinde fazla çalışmaya ilişkin bir sorunlarının bulunmadığını belirterek, diğer etkinlik konusunda çalışma içinde olduklarını, BANKS, BASS ve BANKSİS ile diyaloglarını sürdürüldüğünü açıkladılar.

Arçelik işçileri sendikal demokrasiyi işletmeye kararlı

Gebze'de kurulu bulunan ve 12 Eylül sonrasında öncü işçilerin işverenlikçe işten atılmasıyla, Otomobil-İş yerine Türk Metal Sendikası'nın yetkili olması sağlanan Arçelik Fabrikasında çalışan işçiler, demokratik geleneklerini sürdürerek, hem işverene, hem de Türk Metal'e karşı direniyorlar.

İşçiler, önce Türk Metal Sendikası'nın bilinen yöntemlerle işyeri sendika temsilcisi atamasına karşı çıkarak temsilcilerini kendileri seçtiler. Ardından, yaklaşan genel kurullar için yapılması gereken delege seçimleri yerine "başka bir yol" uygun görülmesine rağmen, yine işçilerin direnişi sonucu bölge yönetimi seçim yolunu açmak zorunda kaldı.

Şimdi, gündemlerine delege seçimlerini alan Arçelik işçileri, tüm oyunlara karşın seçimlerdeki hedeflerine ulaşırlarsa, baskı ve engellemelere boyun eğmeyerek, gerici bir sendika dahi olsa, birlikte olupdemokratik haklarını almanın haklı gururunu yaşayacaklar.

Yol-İş şubelerinde yönetim değişiklikleri

Türk-İş'e bağlı sendikların şube kongreleri tamamlanıyor. Önümüzdeki bir-iki ay içinde sendikaların merkez kongreleri de tamamlanarak Türk-İş'in aralık ayı içinde yapılacak olan genel kurul heyecanı içine girilecek. Bu arada sendikaların kimi şube kongrelerinde yönetim değişiklikleri olduğu da gözlemleniyor. Bazı şubelerde kemikleşmiş yapılar kırılırken, bir sendikal anlayışın yenilgiye uğradığı görülüyor. Bu yoldaki örneklerden biri de Türkiye Yol-İş sendikasında yaşandı. Önceleri Köy YSE-İş, Yol-İş Federasyonuna katıldıktansonra da Köy Yol-İş adını alan sendika, sendikal yasalardaki değişikliklerden sonra Yol-İş içinde şubeler halinde yerini aldı. Köy hizmetlerinden gelen ve genel başkanlığını Mahir Seçer'in yaptığı sendika son olarak, köy hizmetleri bünyesinde 85 dolayında amatör şube olarak bulunurken, yeni örgütlenme yapısı içinde 18 profesyonel şubeye dönüşerek seçimlerini yaptı. MHP eğilimli ve işverenle işbirliği içinde işçiyi ezen bir sendikacılık anlayışını temsil eden bu eğilim, yeni 18 şubenin büyük çoğunluğunda seçimleri kaybetti, yerine işveren karşısında işçi haklarını savunan yönetim kurulları oluştu. Bu arada Mahir Seçer'in başkanlığını yaptığı Ankara 2 nolu şubede de seçimleri Mahir Seçer ekibi kaybetti.

Yapılan şube seçimleri ile Yol-İş sendikası içinde köy hizmetleri inşaat diye yaratılan ayrım da son bulmuş oldu. ANAP'ın inşaat işkolunu köy hizmetleri ve inşaat diye ikiye ayırma, böylece Yol-İş'in parçalanmasına yol açacak olan ve Mahir Seçer ekibince de benimsenen niyetlerine, bizzat köy hizmetlerinde çalışan işçiler gerekli yanıtı vermiş oldular.

GÜN

Siyasi Haber ve Yorum Dergisi

Sahibi: **Sami Alptekin** • Yazıişleri Müdürü: **İdris Lütfü Melek** • İşletme Müdürü: **Mustafa Karakuş** • Sendika ve İşçi Sorunları Danışmanı: **Özcan Kesgeç** • Yönetim Yeri: 586. Sokak, Nurhan 3/502 A, Konak-İzmir • İstanbul Temsilciliği: **Taner Renda-Fuat Uğur** • İstanbul Bürosu: Asmalı Çeşme Sokak, Nazif İşhanı, 14/2, Binbirdirek-İstanbul • Ankara Temsilciliği: **Cemil Turan** • Kıbrıs Temsilciliği: **Zeki Erkut** • Abone Koşulları: Yurtiçi/Yıllık 1500 lira - Yurtdışı/Yıllık 20 DM - Yurtdışı tek sayı: 2 DM • Dizgi, film, montaj: Özün Yayıncılık - Baskı: Numune Basımevi •

ESKİŞEHİR MİTİNGİ

'Hükümet İstifa, İşçiler Elele Genel Greve...'

İZMİR mitinginden sonra tabandan gelen ısrarlı istemler nedeniyle kararlaştırılan Eskişehir mitingi 22 Haziran'da, yaklaşık 40 bin işçinin katılımıyla yapıldı. İşçiler, 12 Eylül'den sonraki sessizlik çemberini bir kez daha kırdılar ve **Özal istifa, Hükümet istifa, İşçiler seçimlerde hesap soracak** şeklinde sloganlar atarak, genel grev istemlerini yinelediler.

Yürüyüşe yalnızca Eskişehir'de kurulu bulunan sendikaların üyelerinin katılacağı ve bunun dışında işçilerin ve halkın alana sokulmayacağı ısrarla vurgulanmasına karşın, çevre illerden gelen işçiler, sabahın erken saatlerinde Sümerbank Basma Fabrikasının önünde toplandılar. Kısa zamanda sayıları artan ve alanı doldurarak yürüyüşün yapılacağı caddeye doğru genişleyen işçi kitlesini Eskişehir'den olduğu kadar Ankara, Afyon, Kütahya, Bilecik, Konya, Adapazarı gibi yakın illerden gelenler oluşturuyordu. Türk-İş içinde yönetime karşıt olarak bilinen sendikaların katılımının fazla olmadığı görüldü. Teksif ve Tarım-İş sendikalarının pankartı altında toplanan kadın işçilerin sayısı ise, oldukça yüksekti. Tarım işçileri Tarım İş Yasası çıkarılmasını isteyerek, sendikal mücadeledeki etkinliklerini yıllardır ilk kez kitlesel biçimde gösterdiler ve bu mücadelenin ayrılmaz bir unsuru olduklarını kanıtladılar.

Yürüyüşün geçtiği yol oldukça kötü ve yerleşim alanlarından uzaktı. Bununla halkın ilgi ve katılımının kesilmesi amaçlanmıştı. Zaten polisin mitingi olağanüstü gösterme çabası ve halkın evlerine gitmesi yolundaki baskısı da bu nedenleydi. Ancak, yürüyüş öncesi güneş altında beklemekten bunalan işçilere suveren ve alkışlayan çevredeki bu insanların, Hükümet istifa, Özal istifa diye haykıran işçilerden yana olduğunu gösteriyordu.

Türk-İş'in yığın eylemlerinden ve yürüyüşlerden uzaklığı, çalgıcılara mastika türü şarkılar ya da mehter marşı çaldırmasıyla ortaya çıkıyordu. Böylece, işçi sınıfının geleneğini körelten, onları geçmiş pratiğin coşkusunu dile getiren marşlarından ayıran Türk-İş yönetimi, mehter marşı, harbiye marşı ya da mastika çaldırarak bu yürüyüşe oldukça "renk" kattı.

Polisin baskı dolu tavırları İzmir Mitingini aratmadı. Şehirde yaratılan olağanüstü hava, çevre illerden gelen otobüslerin şehir içine sokulmamaya çalışılması, halkın mitinge ilgisini azaltmak için evlerine gitmeleri yönündeki uyarılar, gözaltına almalar işçileri yine de yıldırmadı. Tam tersine yürüyüşçülerin üzerinde alçaktan uçan polis helikopterinin yarattığı toz bulutu ve diğer baskılar nedeniyle işçiler tepkilerini "en anlaşılır" bir ifadeyle dile getirdiler.

İşçiler yürüyüş ve miting sırasında, **ekmek barış özgürlük, sendikasız demokrasi olmaz, gerçek demokrasi istiyoruz, işçiler elele genel greve, genel grev hakkımız, söke söke alırız, Eskişehir inlesin Özal dinlesin, işçiler seçimde hesap soracak, Özal istifa, hükümet istifa** sloganlarını haykırdılar.

Yürüyüş sonunda istasyon alanında toplanan işçiler Şevket Yılmaz'ın sözünü, **işçiler elele genel greve, hükümet istifa** sloganlarıyla kestiler. Özellikle Teksif sendikasına üye işçilerce atılan bu slogana tüm işçiler katıldılar. Şevket Yılmaz, her zaman olduğu gibi olumsuz gelişmelerdeki sorumluluğuna değinmemeyi yeğledi ve kendisini tüm gelişmelerden ayırarak hükümete çattı. Sosyal adalete dayalı demokratik bir düzen istediklerini belirten Yılmaz, işçilerin "ne zaman", "nasıl" sorularına ise, yanıt vermeyerek yağmuru öne sürdü ve konuşmasını kısa kesti.